

Labyrinthus, Medicorum errantium.

<https://hdl.handle.net/1874/451837>

2
Labyrinthus, Medicorum errantium,
Doctoris. Theophrasti paracelsi
ab hohenheim intrusus.
q̄ Medecinae
Doctoris.
ac
omniū medicorū
longe p̄ncipis: -

Alterius non sit qui suus esse
potes t.

Inoenij quisquis Theophrasti fila.
sequitur.
Intrus ab insidijs est labyrinthi
tuis

Handwritten text at the top of the page, possibly a title or header.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

Handwritten text line.

3

Præfatio in labyrinthum medico-
rum errantium Doctoris theo-
phraſti paracelſi

Quia error in quolibet re periculosus est, et ubi q
errat, jam enim jam illum fundit, nisi qui in
erroris terminum aut finem inveniunt, ubi quorsum
denique pergat, scire potest, ubi non et necesse
est, ut ab alio edocetur, quia nuda veritas quædam
cognoscatur, ubi quæ in errore est. Qui autem vera-
re et domare incipit, ille quæ admonitore
opus habet, ut sit periculum cavere distat. In
olim, medicinae ars in errore ducta est, in
quo factus semper mixtus, et non ideo fal-
lax et inducta quædam opinio, certa scientia
impediretur. Et quæ de scientia ac opinione
scire invidit, dividuum puto, quod scire et intel-
ligere, est non vere per se perita ac cognitam
habere, nisi quæ veritate scientia, quæ ad inveniend-
veritatem, simpliciter est ratio. Opinari autem
sine errore et scire, dupliciter intelligitur.
Quidam enim genus, postquam in errorum ac
labyrinthum invidunt, ita graviter errant,
ut neque monoculo illum tentant, neque opith
erroris inveniunt, et isti errant in proprio er-
rore, ac suprema ignorantia laborant, quæ
admodum rari quæ plane certissime norunt. Et
igitur errantes, sed stupidi ac diu quædam, nihil
inveniunt, et diu graviter laborant, parum
Ar profi

profundit, tamen nec ad finem labyrinthi perueniunt: sed ita ut, restitutus testa rursus intra ambulat, mox iterum restitutus quasi in deturcatis libris involuti sumus, deorsum sese tollit, ac de ita quaerentibus, nihil inveniunt. Nam ubi quaerunt, ubi nihil est, palpant quod iniqua est, et inveniunt quod non est. quod ad viro magis dicitur labyrinthum, et deorsum pergit, donec ad contrarium dicitur perveniat. ubi domum asserunt monentem formidantem quod centum lapidibus latet: cuius et impio vel tyranni potius, statim subiiciunt, et tunc perinde monentem tulatum dicitur scientiam, ac impium ac sicma dicitur in est. ubi sic errantes plures alii quando vident, quia perierunt: non tamen plures vident, sed monoculi solum. Exantem quidem et perierunt suo valde dicitur est, si aro dicitur. Et in sapientia dicitur perierunt est, ac nihil aliud quam in nocte ac tenebris non fore.

Itaque autem negari non potest, quod si sit, ut ut diximus dicitur, multum inter experientiam parant dicitur sibi experientiam, sicut illi cum cunctando, et dum sit dicitur perierunt onis portam labyrinthi perierunt, et vix plures dolent, pluresque perierunt sibi dicitur quia nulla vel congesta perierunt, quae in vobis ac dicitur tenebris. Inveniunt dicitur in tali labyrintho experientia experientia et labyrinthum labyrinthum. qualis est dicitur, talis miles, qualis perierunt, talis dicitur, et quod faber talia plures in dicitur ac que

ac quicquid sub minotauris illo monoculo est
 caecum est. conuenit enim ut ne oculatio sit
 regno: et quia ne monoculus parum uidet, ne-
 cessario est regnum plane obcaecatum ac inutile
 ipso. Si autem uos sancti in labyrintho caeci
 sunt, procul dubio erunt et studia domus caeca,
 vix institutio, doctrina, speculatio, sapientia,
 praerogatio, ac omnis denique operatio caeca. Qui enim
 ingressus est labyrinthum, monoculus uel pla-
 ne caecus ingressus est: quoniam autem uos p-
 se uidet, non alio modo monstrante, pergit,
 non esse est enim totum errare et obcaecatum
 esse. Quod si etiam contingat, ut monoculo uel
 paruo efficiantur, in errore tamquam sunt, quia
 monoculi auxilio magis quae subleuantur,
 cum res uisus se tueri et sibi satis uno oculo
 prospicere potest. videns enim unum latere, in
 altero caecus sit oportet, quia altero de latere
 oculo caret.

Hic sunt praemissis, quam periculosum sit
 manibus asserentibus errare, quaeque in mem-
 orum uos, quae sit errare diuinitus, et nunquam ab
 eiusmodi laqueo se detinere quunt, qui libet
 facile agnoscat.

Quod ad modum attinet, Iudei olim sunt
 gloriosi sunt, et ad quae gloriantur, nec medi-
 cationem eorum uident, se uel iustitios ac primos
 medicos esse, factitant. Et sunt quidem inter
 omnes alias nationes primi uos, nobilissimi
 sunt. Quae enim est domus quae se, modumque
 morborum curatio, quidam agunt ex regno ac
 laude dignum. Parum quidem non ipsa, quae comm-
 sit, pra-

fit praestant, nisi quod fallendo, decipiendo ac men-
tendo multum pollent, si id bonum divi met-
retur. Dominum ipsum ac filium ipsum unigeni-
tum auersati sunt, nec cognoverunt, et na-
turae operationes virosque cognoscunt? Dominus
vero manibus ipsorum medicina exivit sus-
tulitque, ipsos et illorum quibus in infinitum
damnans abiectioneque, summe et illius malor-
dionis, qui Iudeos tradidit, quae negotio
illorum se intromiserunt, et tamen medicinae
nullam causam sibi arrogabunt? absit. Nam si
quid possunt Iudei circa medicinam, id non
a suis hereditario accepit, sed ab alijs, et
peregrinis quasi furto subtraxerunt.

Non enim ad medicinam nati, non in ea
educati sunt. imo uocatio ipsorum a mundi
primordio fuit expectare deum messiam,
ipsum colere ac observare, et quae quid ultra
hoc conati sunt aliquid quiddam et aduersum
fuit. Et tunc ante medicinam data est, et
eternis tanquam notis fuerit medicos me-
rito de hoc uenerunt ac magniferaud-

Et igitur ipsi se habet: graeci primum
in medicina se immiscuerunt, et magna
in ea aggressi sunt, plurimasque causas
praesertim tamen necessitate urge se: mo-
dacijs tamen ita eam conspiciunt, quod et
Arabes, et caeterae deinceps nationes auferunt
a mendacijs ac mendis eam vindicare, et
quam id fecerunt fecerunt, patet. Certe quo
marco a sutra hac in re agitur, vocatus

exratum; et quod in fimo se, macerat in inueni-
 do, eo inueniunt mirum. non enim ratio foris
 fuit actum, nobis longitudo, sed ab eo po-
 tenda est, in cuius manu ac potestate sita est.
 Postremo quoque et ultimo accesserunt
 ad corrigendam sanam artem, et metam ei
 certam imponendam, quo a barbaris. et in-
 certitudine semel liberarentur: et usque postremo
 mi optimi fuerunt. proximi quod pauca in-
 uenerunt ad uetustos res redire, quorum
 iam offitium est, inuidia augetur et usque
 confirmare, ac quasi exiguus ximilis
 statentes fontes in magna flumina dila-
 tare.

Quapropter, ut medicina ex hoc ac
 labyrinthus notum fiat, ex hoc in hoc opo
 rectam bibliothecam ac libros inuenerunt,
 et quibus libris ex hoc cognoscantur,
 temere intelligantur, et sic ingressus
 fiat non ad uinotaurum monoculum, sed ad
 illum potentem ac aeternum, habetam
 in una ditato plures oculos, quibus
 est et uia, quae incedentes seculi beat.

Beati demum sine tenebris
 ambulant, nec frangit
 in cordibus eorum
 inuenitur.

Theophrastus

Theophrastus. Paracelsus. led toricã dulo
Salutem.

Quonia id a quibusdam vitij magi obiectum, q
id ego sum qui illotro manibus ac ni quasi ad
medicinam p̄silio, nec p̄fama ac ratam uiam
ad eam ingrediar, excusatio magi magis
vpius est, sumamissimi doctores, et aduersus
istos magistros ac magi homines respon
sione: Primum igitur respondebo illis. que
ro: qua nam sit porta, qua uia, quisue modus
rectus introeundi ac p̄ueniendi ad medi
cinã. Num, summa, uim Saluum, Mesur, ta
lis, auisio ipsius nature linnã. en admit
tue ingrediendi uia: altera est p̄r libros
p̄dictorum medicorum, altera p̄r naturã.
Monto igitur iam su querit inter istos, ut
sit uia uia ad medicinã: Et rectius
considerando apparet linnã naturã uia
tam uiam ac tamã de, p̄r qua q̄ ingrediãt
ad eam, et alia tamã ingredi, est p̄r tec
tum, et fons terra descendere. Non enim cõ
ueniunt inter se ista uia, quare aliud est linnã
naturã, aliud sunt codices scribentium. Item
aliud est linnã apotegora uiam, aliud linnã
naturã: Et si quia inter se nõ conueniunt,
in altero tum uiam uicessã est rectã uiam
esse sitam) iudico istam certiorã esse uiam,
et istam, Medicinã rectam, lib xii, quem deus
ipse omnipotens nobis dedit, quem ipse cõposuit,
dictauit

dictant ac struxerit. Ceteri autē libri, quibus
 nimium consilia, somnia ac opinionēs traduntur,
 tantū ualent quantum ualere possunt, nec
 enim cuiusmodi opinionibus, naturæ ac veri-
 tati quicquā detrahatur. Et hæc est, optimi
 doctoris, firma illa ac perfecta scientia, sci-
 re scilicet, quod ex uno se cūmodo fonte omni-
 um medicinarū orīgine ducit, a deo nempe.
 Si igitur a deo est actus origo, sequitur quod
 et fundamenta ac principia ipsius a deo
 pendent, et a deo nobis affat in tribuuntur.

Quomodo itaque talia principia a deo di-
 cimus? Hoc deus ipse ostendit. Dicitur: Me-
 dicinā ego mirabiliter credam, quasi dixeret
 in libris conscripsi, ibi quærit, ibi legitur,
 et inueniendus ac cognoscendus. Sapientis
 igitur uix a medicina abhorrebit in quā
 sed quod potius, ac inuestigabit eam, si modo
 sapiens sit. Id enim quod ab operibus ac crea-
 tura dei abhorret, uero sapientia dici non
 potest, et sic qui medicinā continent, eius
 sapientia a deo, minime est, uel in domo
 medicina inuenitur, ubi cumque enim dei sapientia
 non est, ibi nec deus est, a quo proficitur.

Si itaque quis ad medicinarū scientiam
 aspirat, ille primo et ante omnia ibi eam querat
 ubi ea est, ut recta et uera Medicinā sit
 amplectatur, nec pericula sibi suis fantas-
 ticis ac speculatiōibus fingat. Non est enim Rhe-
 torica, non Enimata, nec de orationis
 partibus, sed de longe grauiore agitur,

Inde igitur eam potest, ubi descripta est,
et non impugnetur nec exarbitretur. Considerans
licet omnes omnium scribentium libros, et
uolumina, et uoluerit omni doctorem, qui in qua
fuerint, scripta, certo uideamus ista quae
cum naturae lumine concordant, firma esse,
ac officina ualde. Quae uero contra na-
turae lumen uel suscipiuntur uel fiunt,
ea aia nigrae sunt, nisi in dno Labyrinthum
in quo nec ingressus, nec egressus certus
est. Multi quidem sunt, qui se uera et de
naturae lumine scripsisse, sibi persuadent,
sed id falso. habet enim quidam in principio
certi: Citius tamen a ueritate demant, quam
docet, et quae abent ueri, id arbitrio uentis
eas accepisse, ab eis quod sapientibus erat,
et deinde suis erroribus conspurcasse
ac oppressisse: Et sic inducunt uel in ip-
so labyrintho, margarita, quae neglecta, et
porcos pro uicta fuerat. Sic igitur optimi
doctores, in Medicinae studio legunt, ut op-
timum librorum principis medicinae per-
tractis, in quibus certa medicina est, solum
enim res medicinae dicitur, ut puto illuminat,
Medicinam ministrat, sine quo nihil per-
fectum esse potest . . .

Caput primū. De primo ac principaliori li-
 bro medicinae, ex quo quilibet Medicus
 artem suam haurire debet. qui ex
 sola diuina bonitate profi-
 ciscitur.

primū ac principalis liber omnis Medicinæ
 uocatur sapientia, sine quo libro, nemo in-
 quequā fructuosum ac laude dignū efficiet.
 Ea autem sapientia est sine, et non opinari,
 ut sciz, quid verū, prorsus ac plane sine
 omni dubitatione aliquid cognoscat, q̄ deim-
 corp non temere, non inuolutis, sed ra-
 tionabiliter appositeq̄ conuatur. Uta
 autem sapientia debet esse perfecta, abs-
 q̄ soliditate, absq̄ errore et dubio, non re-
 ta iūa, rectum fundamentū, recta intel-
 ligentia ac speculatio esse debet, q̄ signi-
 ca in sua specio ac natura acutissime p̄tē-
 dat. In hoc libro est ueritas, et iustitiam
 rerum cognitio, qua cognitio cuncta regū-
 tur, ducuntur ac perfirmitur. Is liber est
 donū opt. Max. Nam qui cuncta scēg acant,
 penos ipsū ofiam solū est sapientia et
 intelligentia om̄ rerū creatarū: per ipsū
 sapienter agimū in negotijs agendi et sic
 illū magis regi, magis diu, magis fecerunt p̄-
 fini, ita ut obedat, potest. sine ipso quoq̄
 quicquid est, inexta fatuitas et moris error
 est, Nam quomodo dū Sol lūmū, nobis
 omnibus p̄cēbet, sinq̄ radib̄ diā p̄ducit,
 quæ aliā luce carent, Sic quoq̄ sapientia
 illa.

illa superius ad nos perveniat, nosque
illuminet, nec esse est. Nam quid aliud
prudens, nisi certis certis usibus? ut scy,
quilibet artem suam ac officium perfecte nos-
cat, ac bene administrat, quod non proferat vi-
xibus constat aut offititur, quomodo
nec lux, nec tenebrae, quemadmodum nec
aestas nec hyems, nostra opera efficiuntur.
Vt si enim Medicina naturalis scientia est,
hoc est quae ubi semper in terra nascitur, uti et
argentum vivum, guaiacum, et aliae eiusmodi
species, tamen necesse est, ut superius nobis
monstratur, et ut de divino libro omnis scientia
nobis comparatur. De isto etiam libro
oportet ut ante omnia dicamus quod in medici-
na sit, quomodo in ea sit, quomodo extra quasi
officiatur, et quopacto aegrotanti subveni-
atur, corpus enim medicina non est, terra
quae medicina non est, sed terra est: in corpore
autem et in terra medicina est, ibi occurratur
ac latet, et ita quidem latet, ut neque a
terra cognoscitur, neque a sanguine et carne
intelligitur: et ut brevis dicitur multo magis
mixtura cognoscitur. Quid igitur si non solus
medicina est, nec tamen sanguine aut carne,
nec humanis viribus ullis apprehenditur,
necesse est de spiritu illam prodeperit, qui in se
est, et ideo spiritus est ab eo, ad quod possit
tunc corpore uteremur, demigrat, usque spiritus
est discipulus medicinae.
Sic itaque clare sequitur, quod prima in futurum
est

fufio et maffilio quibus medicina, quod rex reg-
 num dei, hic est illa fofa, hoc fofola, hoc
 fundamētum, vobis fapientia in quibus fominis
 fapientia. Nam hoc libro pofito, id est, reg-
 no dei qfuo, oia demerit, nobis affatim, mi-
 niftrantur ac adyuntur. Si quim fedulo
 quaximū, fontiter puefauit, fuppantex pe-
 finū, quid hoc regno dei nobilū de potefi-
 . **T**erreftrē qden, not ac mortalē fūmū,
 nec quicquā in fofola terreftri fadūmū, mfi
 impofita, fuit mā dno, utiq: igitur admo-
 nomū, ut ad aliā fofolā pexgāmū, ut ad
 aliud refugium fapientia qram, regnum ftr-
 dei, in quo omnis fapientia abundat.

. **H**anc **B**eaugodij fententia medicū fufi-
 te accusare aut culpā non potefi, et hoc
 ipfo dno cogitat, natura em regno dei ni-
 gie eō comune, et medicina apud fakra yfa
 locum, non de, falso fuppratur. Nam adco
 puenit, et a deo datur. Ad dicit qd **I**nfideli-
 et **A**nglicōs quofdā mōmū **M**edicōs vffe,
 qui regnum dei non quaxunt, tamē mōmū
 mfilominū id q fahent, a deo creduntur ac-
 ce piffe, fmo quo mgie efi. **S**piritus enim
 ubi uuet fpirat, nullū vfi ppropriū, nullū
 fexuit, ficut utuc pno arbitrio fuo agitur. **A**d
 vo itaq: necesse efi, ut medicū fua pūcipia
 fumat, nec quō admodū p fudomedi ubiq
 mutabilis notū in ftra occurrēt. **Q**ui quō
 vū ueritatē fūmū artū ingreffe uelit,
 ule fū impiat, et ad deū foerera fo-
 quoditur. **E**m uero hoc pūcipū negligerit,
 quomōt, ut curiofiffimo laborāb et gramitū
 fudōm

studens, nunquam ad terminum certum et finitum perueniat, nec ueritatem accipiat. beatus uero Paulus admonet, et docet, a quoque Joannis sua prudentia potere debeat, et quomodo eam inuidere queat. Et modico arte desit id est, si sapientia ad se desiderat, quaerat eam apud deum. Iuxta apostoli Jacobi doctrinam, qui dicit: Natura mireb et arcana a deo nemo discere abgorsat.

Sic itaque gaudet inuenerit dicitur, et omni libro proximo esse modicum. Quomodo enim melius nomen elaboratum, quam id qui elaborant? quibus melius effectum nomen, quam id qui fecit? aut a quo eodem modo quibus discit quam ab eo, quod perfectio sit sua artis artifice? Cuius igitur a deo medicina creata est, nemo ante melius ea nomen, quam ipse deus creator, et ab ipso demum ad nos peruenit ac profert, non aliter atque eos solus uadit calor prouidit, qui flores ac omnia generis gramina prouidit. Num quid quoniam habuit, quod a deo non fuerit, quod deo non merito acceptum fuerit? non arte arbitror. Id enim est, qui in sua manu tenet omnia, et cuius potestate, si quis quid exipere aut consequi uult, orando id faciat oportet, querendo, et pulsando, et hoc est uia ad seculam: Nam in et uolentia in hac parte uigil effirmus. Id enim quod oratio, ac panem uictumque potere iussit, inebet et alia maiora flagitare: Nec in pane stem solo uita nostra consistit, sed et doctrina ac sapientia de ore dei prouidit. Et ea sapientia nos salu

nob satiare debet mris, no min9 quam
 alijs cibis, sumie et cogitare, coetero cibo
 non utrem ad pusillum tempore saginari, fac
 autem anim9 ad aeterna vita muniri. ful
 geant et em9 olim in caelo sapientes, non
 minus atq se fulget inter stellas, si dico
 sapientes quorum a Deo sapientia est.

Sic quaelibet perfectio ac qlibet actus
 absolutio a Deo est, qui nob iubet orare,
 puerare et quarens dicens: quicquid petideri
 tis in nomine mdo, dabitur vobis: et quo
 scquitur, nob no lapidos, serpentes aut scor
 piones pro pane accepturos s9, sed leges
 meliores. Et ita quaelibet etia naturalium
 rerum dilige9 indagator, fiat hoc pacto na
 turalia addisci facile et recto posse. hoc em9
 verbu9 dnm inquit: discite a me omnes. Et
 necesse est ut impleatur et effectum habeat
 Quicquid em9 ab illo, non discernit, id gaud du
 bie absq fundamento est, et a veritate abtun
 det, imo quicqd extra ipsius sigla sapimus,
 id nisi tenebrae, error ac mra caecitas est. Sic
 vni9 denota ac mysteria naturae pnestigari
 poterimus, et sic magnalia dei nobis nota fi
 nit ac manifestantur. Er9 q9 abscondita et
 occulta in natura reposita sunt per illu9, qui in
 natura ea abscondidit, et qui plurimum docet
 fatum, quoties videt nob sedulos ac industr
 os esse in inveniendis secretis illa, p qua
 su arcana manifestantur. si volatilibus coeli
 ac reptilibus in terra tam largiter necessaria, mi
 nis fiat

ministrat benignissimus deus, ministrabit gaudi-
dibus et nobis multo largius, quod effugiem
ipsum reddati sumus. Quid enim nos minima
amicula habet quae a deo non accipitur? Si igitur
nos istum librum in quo omnis sapientia mundit,
et quo cuncta scientia profertur, non exacte
ac bene perdidicimus ac cognovimus, sic
accidit, ut sedulo studentes, magis proficiamus,
et oculis apertis magis videamus.

Visum est itaque mihi, ut primo libros pro-
dicinae ostenderem, quae ad gallici morbi descrip-
tionem accedunt, et sic praeponebam primum ac
utillimum librum, in quo omnia fundamenta ac
primi principia comprehenduntur, in quo etiam discere in-
cipiens finem mundum, nec incertis ambig-
entibus variis circū agitatur. Sic namque in aedibus
id est, in medicinae artibus, recta via ac fama
patet, et sic recte ingrediuntur: non per fenestras
aut fectum descendunt, non temere irrumpunt
primis, quemadmodum gimus istae facere solent
amut, quae absque omni ordine in medicina se praecipit
pitant, nec hunc librum primum deprimunt: querunt
enim primo se ipsam illam, quae tinea ac rubigo
facile corrumpit, et sic quoque praecipuum laboris
ac virtutis suae denique accipiunt, erroris salicet.
Nam quod quisque querunt, inveniunt, et ubi quod se-
saurum habet repositum, ibi et cor eius alligatum
esse oportet. Sic quoque magno conamine in-
cidunt in Pauli sententia dicitur: Magis
caerit agunt quam quod discunt, nec tam
possunt invidiosae artes novitatis. Quae
sententia

17
sententia loquitur de his, qui primum terrarum
regnum, non dei regnum quaerunt.

Secundum Caput, De secundo libro Medici-
nae ex quo medicus discit quid sit
firmamentum.

Nemini hoc mirum videri debet, quod hoc loco libro
scriptos, et factos, non in modum produco, ut
multos lectorum ducos, ut inde principia mor-
dica artis saniant, quibus omnia causa, ut ne-
cessaria ac magna est, ita quoque pro oculis
ac in promptu est.

Conscribunt passim multi, ut videmus ac
libros, tum omni tum mali, tam docti quam indocti,
et mali saepe scribentes, multa in se, ac sic
delectu accumulanti ut sit malis suis, bona
quae sunt, contaminet ac conspurcati. Deinde
saepo occasio data, mala extolunt, laudant,
bonaque pro viribus opprimunt, et sic narquo mo-
do uentos curitant, ut legentes in fluctuoso
mido semper rotundant, nec inquam in tran-
quillo mari nauigare eos sinit. Et ita quicquid
aliquid plerumque formosus est ac nomen sibi
parare cupit: igitur noni aliquid offingunt
a communi sententia quocumque pacto possunt, talis
inque scribentium opera, nec deest potius, Me-
dicina plane corrupta est ac perperata.

Non igitur istis libris fidendum est multum
Nam etsi non nunquam experimur ta quaedam ad-
miranda habent, ea tamen ita apud res obstant
sunt, ut quasi incerta, et postea alio magis, ac
magis obscurata, ut dicitur incerta reddita iude-
antur, ita etiam, ut cuiusmodi erroribus res migra-

b. ruit autem

erunt autem verba, de magis falsi sunt ac decepti, et
ex librorum verborum filo etiam apparet, magna
simplicitatem, mixta cum inscitia, in modo
cuma fuisse.

. Sciendum igitur alios libros esse, de quibus de
ta fundamenta medicina sumuntur, præter
quos, de aliis et libri, et scriptæ literæ sunt
mortuæ ac inutilis, quare citius mortem
decumbenti quàm vitam afficiunt. Alter igitur
secundus liber Medicinæ, est liber de firmamento,
qui lustro ordine post primum librum
poni et disci debet. Nam quod admodum supra
diximus, si in primo regnum dei quæserimus,
adiciuntur nobis alia absque dubio, et sic post
istum, sit quoque liber subicitur ab illo, qui in
naturæ lumine nihil sperat.

. Quomodo autem in scripto alioque libro, ante
hoc deponi ac scribi potest, integramque artem
et absolutam doctrinam, quam deinde quilibet
ex isto cognoscere legendo potest. Sic in
firmamento quod talis reperitur liber, qui
nobis meritum efficitur quæ firmamento
ab illo exponit, ac docet. Hoc sic tamē dico,
quasi ab alphabeto originem suam librum ducere
rem minime. Nam hoc, quod alphabeti literæ
literis comprehenditur, et transiens ad literas
hoc deus apperatur. In firmamento autem
ipso libro, et res descripta in libro, in id sunt
origines et ordine, ut exempli causa: Arbor aliquid
in gorto crescit, fructumque ferens, et se melius
nomen arboris et quibus etiam absque literis, et absque
ulla scriptura, nec necesse habet literis picta
alphabeti

aepgabeti, imo virtute sua satis declarat, quod
 sit, quid fructus ferat, quænis, quæ operatio
 in illa sit, et quare sit, hæcque omnia absque charta
 et papyro, absque calamo et atramento. Sic
 quoque liber firmamenti facere solet, per se
 nobis docet, qualis sit, quod comprehendat, quænis
 quæ virtus etc. absque scriptura, sed tamen ex hoc
 libro firmamenti non scripto, descenditur
 ad aepgabetinū librum scriptum.

Quia tamen aliter atque aliter de hoc sermo
 narius in libris scriptis quaeritur, accidit ut
 uel optimo scriptis libris in fidei fidei
 sit, nisi primo ad hunc librum firmamenti, uel
 tunc ad amissum redigatur, prout inq. iusti
 anxi, scilicet, gemæ et diuisi ad hydri lapide
 probantur. Et qui primo librum non diligenter
 perlegit, non vacatè perdicat, modicè
 aut esse, uel quæque potest. Nam quæ admodum
 et uelut litteræ ac syllabæ, uocabula quibus
 colligit, de uocabulis demum sententiã inter
 gra componit, quæ aliqd certum indicat: sic quæ
 medicus cogitur de singulari prole
 enumeratione et consideratione certum quoddam
 colligere, et certam sententiã componere.
 Item quæ admodum singula uocabula singulæ
 significationes habent, nec tamen sententiã
 in se perfectam continent, cum cæteris
 quoque dictis adinquirantur, generatim con
 uelut perfectæ oratio perficitur. Sic
 etiam scilicet copulatio necesse est, ut ex tali
 copulatione ac conuentione multarum, certa quædam
 sententiã et certus effectus firmamenti firmat

itur, id est oēs firmamēti mixturae causas
q̄ coniungere debemus, quōd cōmictio, non
aliter ac ex epistola scripta, et ultra cōtra
sunt lapide missa, sententia, ueritatem, ac
animū scribentis, id est firmamēti inten-
tionē ac potestate cognoscim.

Posteaquā ip̄s de libro uide de epistola
tali constat, tunc proximo exit Medico, ut
indium suo tabella x̄m fidei subligat,
cui literas deferendas tuto committat, et hoc
proximo ad eum secundū librum attinet, liber
quidem correctus ac minime mudo subest, mi-
nime fallit, q̄ ab eo scriptus qui fallere non
potest, et q̄ etiā absq̄ cōfatis literas emittit,
ut nob̄ inuiscuat. Nonit em̄ id a proximo,
fors ut pseudomedici aliquando ad ueniunt,
q̄ sinistro ac p̄uerso calamo libros scriptos sunt.

Hæc est uia studendi medicina, sic liber
in medica facultate perlegendus, talis
autem, sit quoq̄ ab initio usq̄ ad finē morbi
cognoscitur. Et sit libro firmamēti in-
uento, quamuis domo reperitur ut in exar-
ta quoq̄ describatur, non tam ali) est in
ista exarta cōmictio, quā quibus
in paxiote, aut q̄ imago in speculo, q̄ m̄di-
tū sunt quidem corporis et formæ, nec ta-
men perfectū corpus aut formā exhibent.
Imo qui plene instrui de corpore aut forma
uult, uideat se habet, ut ultra umbrā per-
sonā ipsam inspiciat, et ultra speculū i-
maginē ipsam eandē bene cōtempletur.
quo facto, iam plene cognoscit, tam plene
uidet

uidet, ac iudicat, nec amplius uel umbra uel
speculo indiget, dum niua forma oculis intus
otum. Sic libri Medecinae scripti, non sunt
perfecti, ut scripti, sed ut per se, ac in se, per-
fecti et absoluti sunt. Erunt et arbor, cum
describitur, eo usque describitur, quousque for-
ma eius quantitateque deferendae apparet, ocu-
lisque subiecta sit. Inter uera tamen sciret,
qualitas ac uirtus arboris, quae est uersa
arbor, nunquam recte aut plene descriptum,
quare in arboris uersa est, et in ea mande, ne
penitus describi potest. Item, sicut ea quibus
nescimus proproxiis cibis ac uirtutibus
non sunt proxiis sanguis frant: postea
per autem in sanguine commissa fuerunt, tunc
cibi nomen, merentur, quia tunc cibum ac mi-
xunt corpus: illud autem quod sanguis non
est, uere cibum non est. Et si distinguere quod
uere a ficto, certum ab incerto, proxiis
a minus proxiis uertet, non umbra pro corpore
speculum pro forma, arboris descriptam
descriptionem pro arboris uersa accipiamus.

Et hoc iuxta medecinae libros, amad uer-
tendum summo pro se exat, ne scriptis plus
quam ueris nitamur, neque incertis pro certis
ampliamur, cuiusmodi et liber firmame-
ti, ridiculum sane admodum est, et plusquam
ridiculum, adeo delirare nro tempore quibus
medicis, adeoque obsecratos esse, ut aduerti-
nos libros pro ueris amant uelint, in quibus
famae et sumptus, et tempus, et otium atque opus

ram (ut dicitur) inutilem perdunt; unde, quia syllaba
bae ac uocabula inuicta sunt, inuā sententiam
demonstrant, nequunt, et hoc in curando et amatiōe
oculū apparet. Nec interī considerat, si quōs
libros, in quibus ipsi uerantur uti falsos et a
dversarios in certisq; accusant, quos illos uer
ros de probare nequeunt, nisi uel scriptura
et sic non defendere facultatem existimet,
nisi dicendo sit scriptura legitima. Verba autē
alicuius libri probatio, ac consideratio fit
respectu, respectu, scilicet ad eū, a quo librum,
ut puta Euangeliorum liber a Christo, quia
uoluptate, Naturalis liber a natura, et cū
natura p̄datur, quia a natura prouenit.
Cui igitur naturalis liber firmamēti
ignorat et occultus est quomodo p̄speculū
ac uisū, id est in reuera dēp̄tōe atēne
discitur uel probatur, cum hoc nō uide
tignis, unde ipse liber procedat? Quomodo
solum librum uidebit sibi faber lignarum
in edificando, nisi lignum ac securim? quomodo
librum lapidea desiderat, nisi lapidei, mallei
a cementū? Et quomodo librum faberit homo
medicinis melioris, quā illū uisū, qui hominē
agrotare et conalescere facit, necesse
quidem est uisū, ut intelligat haec et ante
uo manet fluantq; in quo primo sudant,
et adguc sunt, et deinde p̄pter illud q̄cū
est, conceditur, nec in speculo imagine, uel
in pariete umbra tuto aspiciunt, cū ante
corpore

corpus ipsius cogniti habeamus. Corp[us] est ipse
 liber: hinc ipse medici p[er]gāt, hinc p[ro]p[ri]etate ac
 am[er]gōlent[ur], secundum id q[uo]d p[ro]p[ri]o aut ubi cada
 nit, ubi congregantur aquila, nam ubi nec
 ta modocina, ubi medici merito adcurrunt,
 ac offitium suū p[ro]ferunt. Si ita est, ut q[ui]libet
 aial cadant sibi aptum quærat, et ab isto
 cibū potat, fatuet mag[is], consequens est, ut
 firmamentum liber ipse sit, nec p[ro]ximum, ubi
 cadant mitramentum, no[n] s[er]u[m] reconditum,
 linnē s[er]u[m] nature, et ubi scientia vel natu
 ra linnē, ubi artifices, ubi appōit h[ab]it[us] sci
 entia congregabūtur. Er itaq[ue] medicina
 et alie artes in corpore sunt, et istud cor
 poris pars est firmamentum, merito i
 gitur Medici accurrunt ut medicinam
 discant. Et hoc modo intelligi debet p[ro]p[ri]e
 cundus liber: Non enim sat est, nec debet,
 dubia q[ui]dam et quavis arundine mobiliora
 amplexu, mo[n]o fonte ipsius, ac recta funda
 menta quærens debem[us], ad ipsa recta p[ri]n
 cipia confugidū nobis est, que admodum
 ad cadantia cōfugidū sibi aquila putant.
 Quilibet igitur sic secum statuat, se rectam
 et indubitata scientia sequelle, q[ui] cum
 cogitat, conetur pedibus manibusq[ue] istam
 scientiam se certo fundamento tenere, et sit
 se certo cadantia abid p[ro]ferre

Tertium caput, de tertio libro Medecinae,
 cuius corpus in elementis
 est.

Ultra p[re]dicta, requiritur ac necesse est,
 b. 4. ut Medic[us]

ut, medicus cognoscat agnitudines, morbos,
ac contra, ualofidum quatuor elementorum
Magna enim homini cum elementis est cog-
natio ac affinitas, et maius quidem necessitudo
ea est, qua quae inter mixtum et uerum est,
idque propter concordantiam unitatis ac con-
finitatis, quae elementis est ad hominem, et
discordantiam, quae inter mixtum et uerum est.
Quia igitur una sanitas, unaque infirmitas, et
plane similitudo est in utroque, amaduerent
dum est diligentior, quoniam ista propter ista sit
in elementis, quo cognito etiam hominis pro-
tas cognoscitur, quae cumque omni mundi ele-
tis sunt uel propria, uel contraria, eadem
et hominum propria ac contraria sunt, cum est
cum elementis eadem, propria, et eadem
actio. Quomodo enim de terra arborum
alimur, succum aut uinum suum bibimus, sic et
fides de elementis: Et quomodo uide-
mus de terra flosculos, ac uarias diuersas
herbas nasci, de aqua mirabilia, de caelo ro-
rem ac pruina, de igne interiticas im-
floras pronouire. Et quoque in fide ista quae
elementa essentialiter fiunt, simul et co-
muni effectus, speciosus: ac uariae generationis. Si
quibus igitur haec quatuor elementa de forma non
uidentur didicisset aut intellegissent, tanquam librum
necessarium, in quo philosophus non medicus uox
sani ac discere debet: ac de quo firmare ac
fundare suam opinionem potest (quae admodum de
libro Astronomiae, Astronomicus medicus se sum-
dat) quid quaesillo circa inferiora elementa
id est cur

id est circa foris naturam cognoscet? homo et ca
 nim est corpus physicum, sed montana autem sunt
 corpora limi, et physicum corpus oritur ex limo,
 et ideo sibi resonat substantiam limi, quod admodum
 fulens per se in essentia sanguinis ac carnis se
 presentat, ut fieri videmus. Secundu itaque
 quia elementa mater sunt physici corporis,
 omnia adeo ex terra nascuntur mineralium
 ac impressionum: et sic ex visis, ac per visas
 mala bonaque perueniunt in corpore, sana ac no
 cina, pura ac impura, spina ac rosae, aurum
 ac lutum, fuliginea et roba, mamma, nodulae
 glandulae, quod idem in foris corpore sic fieri so
 let. Nam in foris eadem est vis per uadi tri
 bulos qua lilia, tam argentum mundum quam aurum
 mentum, et sic de coeteris, ex quibus demerit
 cedunt omnes istae procreatioes, quales sunt
 morbi et agnitiones hominum.

Haec procreatioes omnibus modis cogitant
 ac compertas habere debet, nec tamen ex phy
 sico discere debet corporis primum, sed enim cor
 pore primum, deinde ex physico discere debet:
 ut sic corpus limi, primo nobis literas syllas
 basque declararet, deinde uocabula, postea ora
 tionem componat, ex qua sententiam integra
 colligatur: ut si offendatur, quid significat
 xae in corpore physico, quid cardiaca physica
 in corpore limi sit, et sic de coeteris omnibus.

hoc tamen modis omnibus ita fiat, ut corpus
 limi precedat corpus physicum, et tali ordine
 istud duobus coniunctis, textus et geosia si
 mune procedant. hoc medicus scire debet, et

quomadmodum de corpore, uti ceteri sunt, ita
quod admodum cetero ac uero scimus, ovis capri
fimus, prostrorum crines apud deum, mundum
esse, sic iste generatio apud medicum, in
kata esse quasi docent.

Elementorum autem quodlibet in tres
partes dividitur, ita tamen quod istae partes
mixtae sunt in omnibus elementis, inque specie
ei, minus formae ac coloris, sed in sal quod est
baesamum, in resina quae alio modo subest dicitur,
et in lignorum, quae alia est ceterorum appellatur.
Et hoc tamen partium omnia praeueniunt, tam
creationes elementorum corporis omni, quam
procreantibus elementorum temperis, et
hoc quoque quodlibet corpora in funditur ac tan
guntur, nec in ulla elemento, aut corpore,
plures nisi haec tres inueniuntur. Et hoc si
unt metalla, mineralia, lapides, ligna, herbae, et
alia omnia uergetabilia, sunt ea sensibilia sunt, sunt
non sensibilia. Est tamen in hoc etiam differentia,
quia alio modo metalla sunt, alio caro ac sanguis,
alio etiam ligna et lapides, et. Quamvis pro
medicus sic non respicit, sed interiora potius,
uti subiectum sunt considerat, quia de elemento
nascuntur. Porro etiam sciendum, quod istae quae
tuoque materiam elementorum sua qualitate ac
proprietas aliquid gignunt in se. Terra enim
sua species producit: aqua sua species: ignis
nec est etiam sua species. Immo in hoc etiam cog
noscentur, ac uidentur, quod de terra scammela ac ma
dragora crescunt, quae tamen inter se contraria
naturae sunt, quamvis de una materia nate. Sic
quoque

quoque in homine aegritudines nascuntur de ele-
 mentis, non tamen ita intelligendo, quod ex tra-
 ra solummodo frigidi et siccis morbis, et aqua frigi-
 di ac humidi nascuntur, et sic de ceteris ele-
 mentis, ut quodlibet elementum similibus mor-
 bis afficitur. Imo etiam contra naturam genitricem,
 hoc spiritus gignuntur. Non enim elementa
 complexionum habent, et quantum complexionum
 et ipsi putantur, non tamen in ipsis complexionum
 est, sed in temperamento est, et illud temperamen-
 tum comprehendit ad complexionum, omnesque
 gradus, qui magis factum immoderati sunt ad
 nec in aliquo gradu etiam perueniunt, sed in ipsis
 ad se iacent, et sunt in ipsis potentialiter,
 quemadmodum lignum nondum fabricatum, id enim
 omnes formas in se comprehendit potentialiter.
 nec enim magis in eo sculperet liceret, et ad a-
 liam formam rediret, quia in potentia sua quae-
 libet formam a proximo pro utriusque, donec actu
 accedente certa forma de eo eliciatur. Sic quoque
 de elementorum compositione dicitur, quod com-
 plexiones dant, nec tamen ipsae in se habent.
 Et hoc modum omnibus modis amaduvertat,
 praesertim sunt vel causam, ne forte qualitates
 et humores, mater esse putent. Nam elementa
 ipsa sunt mater et deum percreantibus sunt po-
 tibus, non autem humores, ne forsitan hoc ex-
 tinx, dicendo, cuius humoris est hoc respondet
 colorum, immo calidum potius specie videndum est.
 Nam nec colorum, quatuor colorum una est, sed
 secundum omnium uterum sententia morbum est.
 Item dicendo: cuius qualitates, non deum respo-
 debitur

debitur: sanguinea, quia sanguis q̄q̄ non est
v̄e quatuor colūm̄s, sed potius corpus est uo-
narū, nam q̄ nūm̄ in dolio, id sanguis in uomb̄
est: Item querendo: cuius naturæ non esse
s̄te respondetur: flegmatica, quia cum
flegma sit ex cōm̄tū, nāsi, quid ad uētrū
interrogando autē, cuius elementū resp̄-
pondemus: terræ, aquæ, ignis aut aeris v̄.
Et si responsū constat de quo elemento, mor-
bus sit, ut de igne, non de colera, de terra nō
melancholia, de aqua, non de flegmate, de
aere, non de sanguine, non enim dicendū
est, hoc est melancholia, cum neq̄ color ne-
q̄ decidū est, hoc colera est, hoc flegma
hoc sanguis v̄. quia natura ipsa in suo pro-
cessu ac ordine, in se de se scit, nec cogitat.
Posteaquam hoc modo, medius elementa
cognouerit, tunc in generatib̄ oīa morborū
genera inūdit, quoscuq̄ gēminōs patimur.
Nam qualis fēmina est, talis etiam est
morbus fēminæ. Quid sit quæso op̄ multos
libros enūterē, aut quid op̄ dicitur cur-
tū enūterē ac querere, nū de uescia, nū
de alia re morbus fiat? Nam si redēs, ues-
ti iūdo limbus palus f̄ris ueniāt, nō uisū
ca, unde melonōs, unde pelumofū, tūc fac-
to uescōs, unde morbus ipsius et specios
ipsius fiet. v̄iūgitur ex colera, ubi ad iusta
melancholia tuamant. De ḡn̄atō et p̄corū
trib̄, v̄e filijs ac filiabus elementorū, disto-
re de lib̄.

re debet, vbi sic corpus in fine morbis cogi-
 noscere; discernere, iudicare: speciem in specie;
 materiam de materia, hominem de elementis,
 et quales morbos generata secundum adferat
 et qui in deterioribus suis generantur. Nec
 medicus discat, et in suis sese extendat. Na
 in hoc libro elementorum inueniet quomodo
 naturae effigiem depictam, sicut in ceteris
 ceteris medicorum voluminibus, quae de ele-
 mentorum libro non descripta sunt, nemo ac-
 te recte, recte librum aut factum componere
 potest, sed officium naturae relinquitur. vbi enim
 factum componit, Medicus autem deinde
 glossam ad istum factum pro diligentia sua
 offingere potest. vnde igitur fidem, quam
 bene quadret, ac conueniat glossa tua, cum
 factum elementorum, non aliter, ut in pequa
 cum fursus sal conuenit. Tales itaque esse
 debent descriptio tua, quales in eleme-
 tis esse videt. Quodlibet scilicet corpus secundum
 naturam ac proprietatem suam describens, et sic
 quomodo magis, magna dei, bene ordinata,
 ordinata, ac egregie depicta sunt. hoc enim
 vultum quod ligna putrefcere facit, id est quomodo
 putrefcere cogit, et de qua causa in homine
 corpore vermes nascuntur, ex eadem et in
 vobis crescere solent. Sic itaque ad scholam
 istam perueniendum est, in qua modum
 discernere videt, non fictis, ubi veritas acci-
 nitur, est, non ambigebis non carnis aut falla-
 cia.

Quartum.

Quartum Caput, de libro physico, ex quo phy-
sicum corpus in microcosmo cognosce-
mus: et est liber Anathomia
maioris.

Posteaquam de tertio libro compositum est medico,
quomodo integra elementa in seipso creata sunt,
sequitur, ut quoque sciat, quod duplices species cor-
porum in unico corpore physico reperiuntur: et
deinde oportet, ut istam magnam totius mundi
etiam in seipso inveniat: et hoc traditur in quarto
libro, docet enim, neque minus, neque plus in phy-
sico corpore esse debere, quam in mundi magis-
na. Quoties enim alias videmus, varias ac
innumerabiles rerum species esse: ut lignum,
lapidum, ferbarum &c. semper cogitandum est,
cuiusmodi quoque in seipso species esse, alia tamen
forma quam in deductione: apparet enim hoc in
seipso, nec circa mundum, nec etiam circa vale-
tudinem bonam. Aurum quod in elementis, est aurum
quod autem in homine aurum est, id naturaliter
conformatio est, ut infra latius patebit, et sic
de ceteris omnibus speciebus. Etenim in faciendo
comparationem cum microcosmi speciebus. Si
quibus igitur ita nominare ac cognoscere potest
species quae in physico corpore sunt, ut fixum
inducat hoc in homine Sappyrus est, hoc Max-
curius, hoc Cupressus, hoc flos caryi, ut in
physici corporis libro, fecerit se elabora-
uisse, ac egregio profecisse sciat. Et id quod
istud, ut divi, species, corporis bene cogno-
verit, illo gaudio inmerito Medicus et dicit, et
esse potest. Potest enim facile invenire homi-
nem scientiam, quae non debet esse speculativa,
sed et

sed de practica sumpt ac decepta, et de istis
 libris oibus, de quibus hoc opus agimus.
 Practica enim nequaquam ex speculativa theo-
 rica funditur, sed uno usque doctrina de prac-
 tica potius: et sic ista oia, nisi practica
 sunt, de quibus factum tractamus, et
 adque tractamus. Modum itaque, si ad hunc
 modum concordantia anatomia immixtionis
 fabricatio, maxima immixtio et physica corp-
 oris constituitur, posueritque, atque in omnibus
 ordinatur, quodlibet tamen in loco ponet-
 do, sine pulchre sequitur alium morbum esse
 qui in ossibus sit, alium qui in carne, et alium
 qui in sanguine etc. Quomodo aliquid mi-
 culi in lignis nascuntur, alii in floribus, alii
 in arborum folijs etc. Et in summa, quotquot
 sunt corporum species, tot etiam morborum,
 quia sunt, hoc est quodlibet corpus, cequid
 multas morborum species habet immixtas,
 quae deinde sese dividunt, hae ratione ac dif-
 ferentia, ut aliter in edimentis, aliter in
 corpore suo sunt, quo ad corporalitatem
 et substantiam, non autem quo ad puritatem.
 Nam quo ad rem, omnino idem sunt, quod in
 edimentis. Cuiusmodi est melleum, eiusmo-
 di quoque est mortuum. Nam alii sunt veniculi,
 qui in ossibus, modum nulla crescunt, alii qui
 in intestinis etc. Et de his rebus diximus
 cause membrorum in feminibus. hactenus
 creditum est, sed falso, quod unicus saltem,
 et idem sanguis in idem oibus, corporis su-
 mami sit, et id eam ob causam, quia omnis
 sanguis

sanguis cequo rubens, et quia dicitur: quod
omnis sanguis sit calidus et humidus, quae
quidem sententia generalis, nec tamen hoc
probat. Nam quomodo aliae atque aliae
sunt species agnoscuntur, sic quoque naxice species
est sanguinis. Erat autem iam aliquis: si
in arbore et ligno comparatio facienda
esset, nemo arbor nec truncus arboris cor-
pus esset. Jam autem ab illo truncus multi
rami, quasi braccia et uenae extenduntur
indique, qui tamen rami eiusdem sunt naturae,
qualitatis, virtutis, ac efficaciae, ut illud
etiam in fructibus apparet. Respondet
uero quidem hoc in una arbore, longe ta-
men aliud est, si aliam arborem ad hanc con-
feras, alios ramos in ista hoc perpendas,
tunc uixim, nisi fallor, apparerit, clarum
constabit, plures ac diuersos ramos in ar-
boribus esse, quorum tamen quilibet in suo tra-
cto haeret, et sic per consequens, quod naxice
ac multiplex sit sanguis uenarum, quam
in uno corpore: Sunt enim iam uenae ex-
pressae, uenae baccarum, uenae rosuarum, et simi-
les, igitur sanguis non mandet in eadem quali-
tate, aut eiusdem naturae. Hic certe rectus
liber est, de quo anatomia sciri debet, ut
non impossibile sit de uentorum ac uenarum
cosmi substantiam, et proprietate inter se
conferre et comparare, nec enim satis est,
ut hominis corpus oculis faciem aspiciatur
primo, deinde anatomis, intusque cog-
noscat

noscatur, postea cognatur, ac iterum inspicatur.
 Nam ista oia facere, cuiusmodi pone quiddam est,
 ac si rusticus, ac rcland idiota Psalmorum librum
 diligenter inspexerit, ac sedulo reuoluerit, libe-
 ras quidem ac picturas videt, pratorum autem,
 regie fructus, aut utilitatis ex eo auferri.
 Igitur illa tum externa, tum interna corpo-
 ris inspectio, non potest ut perfecta cognitio
 consistere: quod ut melius intelligatur, mi-
 ser hoc exemplo, diuicide ac crassiore mixtu-
 ra offendam.

Quot quot per mundum sunt aquarum spe-
 cies, tot etiam in corpore sanguinis species, et
 ita intelligendum est, quando corpus physicum
 in suo elemento ponere volumus, et deinde
 in eius elemento summi corporis attribueret,
 tum sanguis est elementum aquae, non obsta-
 te quod sanguis sit calidus, aqua vero minus
 calida, nam isto in sanguine calor, non sepe
 a natura est, quemadmodum nec aqua a na-
 tura calida, incipit tamen nonnunquam externo
 calore, physico sole accedente, calescere, sicut
 et terra ad solis aestum calescit, et sicut in
 ignis ea, quibus adhibetur, calofacit. Sic etiam
 ignis elementalibus coacta elementum in corpore
 calofacit ac incendit et ut diximus, sole
 feruente, terra calofacit, sic quoque a sole, in
 corpore est, terra et aqua et calofacit. Inter
 haec natura istarum, terra scilicet, aquae in sua
 substantia manet, nec per hoc accidens fra-
 gitur.

Si autem cogitendo: Mundus est calidus,
 igitur est calidae naturae id minime sequitur,
 C Na queda

nam quædam in eo calida, quædam uero in eo
frigida esse possunt, ut abunde satis dictum
est. Sic igitur uobis omnia perpendite, ut propo-
sitis corpora elementorum per speciem, in
uisibilis elementis, deinde idem in physico
corpore agitur, nam idem de elementis cæli
et corpore physico iudicium est.

Quæritur quoque quod summa essentia omnium
essum, quod idem falsum dicitur, Nam quæmad-
modum in lignis uarias formas ac uarias
species cognoscimus, sic in essentia alia atque
alia species, alia atque alia differentia est. Sic
enim quidam, quod et uidentur sit una natura,
nec hoc uerum, quia sicuti multiplicati sunt
causæ decedentes et efficientes uidentur, sic
quoque uarias species, et multiplex eorum
natura, sic quoque in homine multiplex colita
est. Itaque sic liber in physico corpore ad hunc
modum bene dividitur, ne falsis definitionibus
quorundam scriptorum uobis imponat. Quæritur
atque aliter de hoc atque alio sentit, hoc tale,
alterum aliud esse dicentibus: quorum opera ac ue-
limenta, si agantur, facile notant, quæ prin-
cipia ac fundamenta eorum de mixta fantasia et
ociosa speculatione proficiuntur, quæ neque
ad philosophiam, neque ad medicinam felicitatem ad-
discendam satis fundamenta sunt. Ne hoc omitten-
dum puto: quod indiscendo philosophiam præcedere
non debeat, Medicinam autem sequi, id est, quam-
uis maior mundus præcedere debet, cum suo
libro, sic tamen præcedat, ut statim et questi-
o alteri sequatur. Maior enim mundi ador-
nari, distribui ac diuisi debet, non solum in
generum

gēnerū spēcios, sed etiā in loca, et alios omnes
 processus ordinesq; in cosmographia ac Geo-
 graphia comprehensos, et idem deinde similia
 ratione ac via, in physico corpore faciendū. nō
 enim sat est una cosmographia, et una Geo-
 graphia esse. Imo duplex esse oportet, que
 admodū et mundus duplex est, maior scz et
 minor mundus, quorū mundorū substantia
 et uariæ imagines formæq; quas oculis in-
 tuemur, in sic nobis morari aut perturbatione
 debent. Et sic optime dictū est: ubi philo-
 sophus desinit, ibi medicus inquit, p̄ita ac-
 cidit.

Posteaquā philosophus maiore mundum
 plane cognoverit, tam in firmamento quam
 in elementis, et omnibus generationibus reorū,
 tunc facile quoq; cognoscat mundum mino-
 rem. Qui autem finis philosophus p̄que x̄ndis et
 imperitus, uel nunquā myxocosmum
 cognoscat, et sic quicquid de natura gōis uel
 scribit, uel loquitur, uel cogitat, non aliud
 in de agit, nisi quod exire aqua gaurit,
 (ut dicitur) et quasi cœcus coloris discer-
 nit ac iudicat. Op̄matur solidum, somniat,
 et sibi uel p̄shadet, s̄ aureos mentes in
 suspensa uidero, quos non uidet. Quæ igitur
 hoc libro a me traduntur, æqua nō sunt ay-
 miqua, uelra nō an falsa, uel simetudinate
 discernite, ratione cui ueritate simul in costi-
 tū adhibere, x̄p̄eritū certo meliora ac fir-
 miora fundamēta, et p̄ lū ueritatis quā in
 ullo libro, de calamo, et atramento nato, in q̄-
 tibus om̄smodi fundamēta ac om̄smodi demon-
 stratiōes

fixationes videmus esse, cuiusmodi istius, q
ex speculi imagine. femina se cognoscere
putat, id enim cogit, ut imaginem talis, qua
lem inspicit, contempletur, ceterum quid
suis sit, quid in dorso seculi gerat, ignorat,
imaginem factam contentus est, quae intue
tur fixitatem, quae ad modum virtutibus
pia uoluntate ad se contempletur absq
ditio et ulla ratio, quae uis omni
gras ac uanas contemplationes factam
pseudomedici pro fine amentis, ac pene
pro uigiliis in Medicina habuerunt.

Quintum Caput, de libro Alchimiae, et qual
medicus abque Alchimia non
possit esse Medicus,

Ad quintum librum iam accedimus, q fortassis
propter uicium, mala opinionum, odiosum
et fugiendum quibusdam uidebitur, quorum
fama stulticia carere satius est, quam
religionem laudare, in hoc ad rem sacram
a sanctam, ut uis ac bona propter malos
quosdam usus, uel abusus potius, qui circa
eam neperiuntur, contempunt ac abiciunt.
Sapientis ois ac prudens uix, rectum in q
re inspicit, et secundum illud, rem malam
uel bona indicat, nec uel abusu a uero iudi
cio distragitur, et recte. Quis enim prudens
colori optimo, ac praetiosissimo, q
quod ad uita, ac inuoluntariam fove
falsis pictor eam adhibuit. Sicut quis lapide
odert

videtur, quod laprida modo sicut ino agens, forte
 frangitur. Et sic: quod uero sapientis a legimiam
 damnabit, nobilissimam creaturam ac opus dei
 propterea, quod uideat aliquos, nimis recte
 iam didicisse ac nimis feliciter ea tractare.
 In a legimia peius culpa nulla est, in impo-
 sita autem et in miscitia uterutis ea est. Quis
 somnium fugios pacifid, ac uoluntatem facile
 reddentem: qui suo eam in a se totum ex nobis ac trac-
 tabile, qui tandem a quopiam nimis iracundus
 uenit doli aut que na mo cunies mor doli ac
 furca suspendi fuerit, furtem ipsum, an uero id
 furto abstractam: furtem credo: quia uos uis,
 et si furcina facta sit, tandem per se bona uos
 manet. Sic quoque multo modo scientia aliqua
 per se bona utilis ac honesta contempni debet,
 propter quosdam qui prius ea didicerunt, aut qui
 in consuetudine circa illa agunt. A legimia autem
 ars est, tum necessaria tum utilis, quae care-
 re in medicina non possumus, comprehendit
 enim in se artem uulcani. Et sic quoque sciendum
 quid uulcanus ualeat ac possit. A legimia est
 ars, uulcanus autem est artifex in a legimiam
 ergo qui uulcanus est, ille artem in manu ac pot-
 estate sua habet, eam regere ac gubernare, et
 cum ea ante artificis se agere potest. qui uero
 uulcanus non est, artem perfecte non nouit,
 nec eius potestatem habet. Circa hanc igitur ar-
 tem prius aduortere debemus quod a deo prius
 uis oia creata sunt, creant enim ex nihilo aliquid
 illud aliquid est eodem omni, et illud semper fi-
 non imponit sua predestinationis ac officio suo.
 Et quauis ex nihilo oia in infinitum usque creata
 sunt, magis tamen usque ad infinitum ac absolutum
 c. 3. est, ut

est, ut magis amplius in se desideretur. Creatura
denique sunt omnia ac finita, sed tamen, non ita fini-
ta, ut quibus magis desit, non ita perfecta sunt,
aut absoluta, ut ad rectum finem ac terminum, nec
ad extremam perfectionem perveniunt. Etenim
quintus enim aliquid vulcano perficiendum, ac
finiendum processus. Omnia tamen ita creata
sunt, ut ad nostras manus perveniunt, et in nostra
potestate esse incipiunt, ita tamen, ut non per-
fecta, sed perficienda, non ut absoluta, sed
manibus nostris absolvienda. Prima in illis ma-
teria perfecta est quidem, media autem et
ultima perfectione cessant. Arbores ac ligu-
na crescunt, et ut ligna perfecte crescunt, non
tamen carbonibus crescunt, in quo redigenda ad ignem
in carbonibus sunt, opera nostra. Lutum, vel ar-
gilla quidem utrumque crescunt et perfecte quidem
non tamen crescit ut olea et alia vasifica
sunt, sic de omnibus nascentibus. Videndum igitur
et cognoscendum est vulcanus, quid nam sit,
et quam necessarius sit tali exemplo. ferrum
Genus excavit, quale autem? non quidem quale
esse debet, non enim calces ferrum, non
lanceas ferrum, non arma ferrum, mihi
tamen apta, non falces, messoribus. sed rudi
ferrum excavit, et in rudi materia iacens ex-
avit, rudi quoque nobis id tradidit. Sed cetera in eo
perficienda committit igni et eius gubernationi
vulcano. Et hoc igitur sic vulcano commissum
est negotium, et ideo qua arte utitur vulcanus,
ars est, et ars quidem perfecta, necessaria ac
utilis, in eo certa quoque et non fallax, quia si in-
certa ac fallax ars est, necessaria non esset.
Sequitur

sequitur ergo iam de his talis ordo, quod istud
unde ferrum primo purgari debeat, et ita ab
impura materia, primo quod est, separari, de
inde primo ferrum fabro committitur ferrarius,
qui arte sua illud tractare et ad quamlibet formam
aptum fingere ac cedere possit, et igitur
ferrum molli facere ac liquofacere, est Allegoria
mia facere autem ipsi tractare ferens, est
vulcanus, imo ut ultra hoc pergamus: ignis
in foco lucens, est Allegoria, in fornace calofa
cens, est Allegoria, Culina autem, minus, igitur
non ordinans ac temperans, item, calofactor fer
raris sunt vulcani. Sic quoque cum medicina
sese nos habet: Est enim et illa a Deo crea
ta, sed non perfecta, non ita preparata,
ut plane absenta sit, sed sub terra adque occul
tata, non ad impuram materia purgata, et id
quod noscat in ea perficere dum vulcano, id est,
medico committitur, purgandum saltem illud a se
cibus, liquofacere id est, ut supra de ferro vi
dimus. Quas enim oculis ferens cernimus,
id non est medicina. Item quas gemas, quas
non ardentes videmus, non est id medicina recta
ac perfecta. Scilicet saltem parte immu
dioxem ac rudem materia vident, quae recta
medicina non dum segregata est. et in qua
impurior pars adque occultatur. Quid igitur
impurior pars primo purganda est et ab
uenda, et postea medicina apparet. Sic
igitur medicinam purgans mundans, dis
solvens, molliens, et ea parte colligens, ut
tunc est inquam Allegoria, labor ac officium in
regno hoc vulcani est. hic igitur vulcanus

pharmacopola ac minister culinae sic agit, quod
admodum ante fabrum ferrarium agit. Et quia
sepius accidit, ut ex terra purid absolutumque
aurum argentumque effodimus, sic quoque medica-
cina non minus purga, et ab omnibus partibus
absoluta reperitur, et talis arguitur aurumque
quod a natura absolutum, non magnum negotium
sibi requirit in purgando, sed fulminatorem
solummodo, ac probatum ignis opus faciet, quod
idem eodem modo de medicina intelligendum
est. Hic tam sic extractis et sic medicina par-
rata opera et auxilio Decimiae ut diximus,
tunc ista medicina demum perfecta, ministerio
culinae datur, ut sic aegrotanti ad ualiditatem
fiat cibum. Ad hanc etiam rem, non inconueniens
unquam uidetur de pane eodem modo adinuenire.
Exterior pars Decimiae, quae circa panem con-
quendo in furno fit, non est tanta potestatis ut
panem ad ultima ac finale materiae redigere
ac perducere queat, sed ad media tantum potest.
Natura prima materiae perficit, ut maxime
surgit, postea Decimiae statim incipit, me-
tendo, colligendo, moleculo, in furno purgando.
Iam prima materia absoluta est per naturam,
et media per Decimiam, restat uero materiae
perfectio, quae fit per Decimiam microcosmi.
Sic iterum incipit microcosma Decimiae, pa-
num tanquam prima materia ad opus fert, ubi
frangit, mandit ac ruminat, et hoc primum
opus est, ac officium: in stomacho demum me-
dia materia fit, dum coagitur postea uero dum
in sanguinem ac carnem abire compellitur,
tertium,

textum, Alchimice officium est, et ultima materia perfectio.

Et contra quoque alio modo Alchimice accinitur in morbo, nam ipsa infirmitas est prima materia, infirmitatis declinatio, est secunda, uoc media, mox postea subsequens, est ultima materia. Item putrefactio cadaveris, est primum officium Alchimice et prima materia consumptio est secunda, puluis ac terra ultima. Sic nam per potius cum Alchimia uocatum, in creatis a Deo omnipotente, procedit. Et sic ad propositum meum, reddendo, inque creatio ad ultimam usque materiam perficitur, inque absolute plane creatur, quo ad ultimam materiam dico: oia tamen in prima materia perfectio creantur, postea uulcanus suo officio fungitur, et istam creatam in prima materia uocant, perfectam per secundam usque ad ultimam perducit, ac absoluteque per artem Alchimicam. Sic Jan, Arsenius id est, uulcanus scilicet, qui cucullos dunt, Seometria dicitur, materiam preparat, iuxta diuisiones ac regulas sue artis Alchimice, sublimando scilicet distillando, in uerberando et. Hae autem artes omnes mixtas in se sunt que admodum expertis in Alchimia. Sic Arsenius et uulcanus, materiam preparant, et quod nondum absolutum sit, per Alchimiam ad absolutum finem perducunt, absoluteque. Sunt itaque quatuor artes, multasque artificiosas. Nam sunt Alchimice, metallorum, qui plerumque a prima impura materia liberant, a ruiditate purgant, ut in operando eius usus esse possit. Sunt Alchimice, mineralium, qui Antimonium mixtum in antimonium purum

C. S. transfox

transformant, et subterfuge subterfuge reddunt,
et utriusque nitriolum conficiunt, et quibus
omnibus apparet effectus Alchimiae, quia
mediante igne, agit, preparat, absolvit, pu-
am ab impuro purgat et mundat. Quamvis
etiam non omnia media, quibus Alchimia op-
atur, ita calida sunt, ut quasi ignis exten-
santur: tamen propter mundum suum, ac officium
proprium, ignis vocantur, cum idem in suo ge-
nere proprio rationabiliter agunt. Sic alchi-
mistic lignorum, sunt fabri lignarii: preparant
enim ligna edificiorum, ut sunt apta. Sic sta-
tuarius Alchimista est, purgans inuncta a
ligno, ut aptum offinat ad quaelibet ma-
gnos. Et sic Alchimista sunt medicina, qui
ex a vera medicina separant, quae vero
medicina non sunt. Iam igitur videtur ac
quasi clarissima luce certum licet, qualiter
sit ars Alchimistica, talis vero est, quae superflua
ab utilioribus segregat, et rem quamlibet
in ultimam suam materiam redigit. Ego autem
tunc sum librum inter se, causam habeo, quod
quod video in pictis, ac multo libro parum
nullam esse Alchimicam. Sed volendo ac re-
uolendo, summi deorsum inconsiderate misce-
do, et quadrata mittendo rotundis, non quidem
purgant res sibi purgandas, non mundificat
sed contaminant potius, maculant ac con-
quinant, non perficiunt non absolvunt, sed dis-
solvant magis, dissipant ac lacessant, ut
sic quoque variam ac mundam compositionem
suis videntur

sunt uodum homines nauisā cūis facile possi
 sunt. horum igitur inūtilē, ac abhorrendam
 oporā, negligimō, nūrito ac abhorrimō,
 imo et damnāmus. Ideo a Deo opt. max. fac
 rōtia ac naturalis alchimice ars, nobis diu
 nitus data, ac instituta est. Altera autē,
 qua se immūdi ac sordidi apotecarij tactitant
 ars, non est, sed immūditia mōra, quā tamē,
 Symplicia nobis requiritur, lapatima parantur,
 composita conficiuntur. Vnde igitur quæ se
 quā pulchra, quamq; utilēs artes Alchimie
 cas ac mōditas, scripti isti pseudo mōditas
 libri nobis proferant, quam pulchra curatō
 ac absolutas scientias, simi latorē, isti ac ficti,
 nūq; seminēdici nobis exhibent: in quib; nō p
 legendis, non quidē mōrito quib; mōditas
 mōra partem consumit. Nō sic, non sic in quā
 crasso modo, Symplicia lapatima coquantur,
 sed subtilis agendū, artificiosus pcedendū,
 pūmūq; aliquantulū alchimistica ars agē
 cenda est. In hoc em̄ fac scientia alchimica m
 nō data, in hoc nobis data est, ut prosit, nō obfit,
 munda sit ac pura, non conspurcata, nō, uillē
 modis inquinata, non deniq; quāuis latrina, ma
 gis immūda. Medicus igitur sic cogitet: quia
 donō creator ab initio, nihil absolūti creauit,
 nihil oīo perfecti produxit, nihil ad ultimam
 usq; materia traduxit, sed ista oīa vulcano p
 agenda cōmisit, istud offitū arāgo subēdū
 reliquit. Ergo nec ego alchimia negligam,
 sed amplicter potius, non vulcanū depōlō,
 sed uisū potius vulcanū in mōra, medicina ac
 gam ic

gam et. videtur enim ille modicus fac arte, no-
minis in medicina opus esse, quam aqua
et ignis in vita nostra opus habemus, quia imper-
fectum perficit, nigre impurum, nigrum in
dum ac sordidum relinquunt, quod nec hoc ex
optime patet. Panis datus nobis est, et quo-
tidie datur a patre nostro celesti, non famens
talis datur, qualis a pistore accipimus, sed
imperfectus quiddam, quod ut perfectus fiat,
panisque nostre gaudeat, et nos ante vulcani requi-
runtur: agricola scilicet, qui seminat, metatque mo-
litor, qui conterat maccetque: item pistor, qui
in farinam redigat. Sic quoque in medicina fieri
necesse est, et sic cum interiori quoque vulcano
fieri debet. Non igitur pudeat medicum summo
artis alchimica, nec eam contempnat autem,
scilicet, ad multa ac magna necessarium, ut dicitur
inimicus. Si autem eam neglexerint, ac parum
fecerint, certissimum id inditum est, eum non esse
medicinae doctorem, sed ornatum potius beatum,
et eiusmodi doctorem, quale in speculo corpus
videri solet.

Sextum Caput, de libro medicinae, qui Ex-
perientia appellatur et quomodo
medicus illi discere debeat.

Quia igitur medicus experientiam habere de-
beat, cum medicina nihil aliud ponsit, quam
experientia, nempe certitudo boni que agit,
est enim experientia, certa, confirmata ac in-
fallibilis potentia agendi in qualibet re, et
qui sine experientia non habet, id est, qui tali
firmitate ac certitudine, in rebus ac operatio-
nibus suis

nibus suis non mittitur, id medicus dubitans,
 imperfectus, ac penes pondus est, non certus, ut
 recte instituitur. Igitur de experientia, experientia
 merito, ac scientia hoc libro tractare institui-
 mus, ut quid quod esset istorum sit videtur, medi-
 cus intelligat. Sicut igitur quod quicquid expe-
 rientia, quae quasi iudicis officio in rebus age-
 dis fungitur, vel probat vel improbat, id est
 a medico probari vel improbari, recipi vel
 rejici debet. Illa igitur de qua dicimus, experi-
 entia, debet cum scientia contraxerit ac con-
 iuncta esse. Nam absque scientia non est experientia.
 Et si enim, nominatim, forte experientiam reperi-
 riatur quod constat, ac probatum (ut vulgo, medi-
 corum dicitur) sit, tamen illud experimentum
 mediante scientia, ad experientiam dum vel
 cessat est, ut infallibile fiat, et cuius usus fre-
 quentior fiet: exit enim tunc ista experientia
 infallibilis. Sin autem, absque scientia quoque
 fuerit experientia, tunc amplius cautio
 licebit, quia non experientia recta est, sed ex-
 perimentum saltem nudum, absque scientia. Ita
 igitur dividuntur ac discernuntur ab invicem
 experimentum et experientia, item experientia
 et scientia. Quia experimentum ad sortem
 quasi iudicis, necesse scilicet orrat, nihil firmi
 promittit, quia nudum, experientia au-
 tem, vestita ac munita est, certitudinem in se
 habens, iuxta veras ac infallibiles regulas
 agit. Scientia autem est experientia, ma-
 ter, ita ut absque scientia in experientiam non
 fiat, sed sit saltem nudum experimentum, ut ex
 omni gratia. Scientia mundum purgat experimen-
 tum est

tum est. Simpylo sanatur fracta crura
 et alia ossa fracta, item rupturæ, est exper
 rimentum: Sappyrus sanat antixacem, &
 proximum est. hæc quædam experimenta
 sunt, sunt experimenta non perita, tamen non
 cessat esse, propter morborum pluralitatem, ut
 scientia quoque ad sit, sciaturque, cui morbo talis
 experimentum, et in quo hominis adhibeat:
 unum enim morbus non peritur, qui non uel
 secundum membra, uel natura communi
 non magis hominis, imitatur. Igitur quæ in hoc
 cautius agendum, et quia differentia mor
 borum, quantitas ac qualitas consideranda
 est, non experimento certe utendum, sed sci
 entia quoque adhibenda, quæ scilicet morbum a
 morbo discernat experimento, quasi niam
 monstrat, quo pergere debeat. Et quæ ad
 modum pyræ uel alia arbor ferens fructum
 illud ipsum quod fructum scilicet fert, et scientia
 facit, quæ a Deo arbori indita est, et sic per
 scientiam ferens producit, folia emittit, de
 de pyræ format. Et hæc in arbore scientia
 mixanda quidam est, quæ non homo quodam
 pingere aut scribere bene potest, nisi id
 fiat per experimentum et experimentum. Red
 uido tamen ad pyræ: arbor ista, hæc omnia
 ordinat ac mirabiliter facit, per scientiam
 facit, istam scientiam per se et suam naturam
 habet a deo acceptam scilicet. Idigitur, cum ita sim
 gulis annis et per potius usque fieri uideamus,
 experimentum nobis patet: certo enim uideamus
 quia uide

quia videmus. Scientia autem in nobis non est,
 experimentum solummodo habemus, quia ita fieri
 hoc experimentum, et illud ipsum quod aliter
 non accidit, experimentum est, quae quoque in nobis
 non est sed in arboribus. Item Scamonea purgat
 et hoc facit perspicentiam purgandi, quam a
 Deo in natura sua habet. Nonit enim percipere
 quid et quomodo purgandum sit: talis in se quoque
 sicut cognoscendo se eam: tunc experimentum
 habet in una cum scientia, experimentum tamen
 non habet. Si autem proprietatem, virtutem,
 ac totam naturam eius nescias, solum hoc nosti
 quod purget, tunc experimentum tantum habes
 absque scientia, et sic non aliter Scamoneam
 nosti, quam Gallus quidam nationis, lingua Germanice
 ignarus, si Germanam sermonem audit,
 nonit quidem se Germanam linguam audire, qua
 lis autem sit sermo, quado res, quid significet,
 quidus quis cognoscit, id ignorat. Sic quoque in
 experimento sese nos habet. Scire, aliquid videt
 sit esse, intellectus tamen cur sit, non adest,
 in oculis experimentum est, non experimentum
 Sic igitur colligendo: Quia summus deus pyro
 coctoremque arboribus sicut tanta scientia munda
 dit, quanto magis homini eam dabit si impia
 primum libri doctrinam exegit studium, cogitabit
 Et sic videmus, quod scientia sit quaedam
 quasi infusio, quae in natura seipsum ac acci
 cula facit, quam nos tamen ex ingenio et doctrina
 ferre debemus, dum enim facit, dum occultat,
 nunc nobis praesens, sed quasi talentum subit
 terram occultatum, perit, quod fieri non debet, imo
 nunc tam arcana, tam addita nobis videtur
 est, quin

det, quoniam id exinde ac cognoscere convenit. Quod
igitur modo, ac pacto ista occulta nota nobis
sunt? Id quidem magica ars tribus potentibus
distincta breviter ac methodice nobis ostendit,
et arcana manifestat. In schola scilicet medicorum,
philosophorum, astronomorum et similibus. Sic enim
mediantisibus suis, necesse est experientia in se
nasci, absque his autem modis ac inanis fanta
sia, et deliratio est, de qua egregie nobis fan
tasia nascuntur, qui nescio quas subtilitates
ingentes, et miras speculationes ostendunt,
easque absque omni fundamento ac veritate. No
tandum autem tam quoad est, inter scien
tiam et experientiam differentia ultra eam
quam supra de experientia et experimento
vidimus. Scientia est in illo, cui a deo divi
nitus data est: experientia autem est quasi
testimonium verum de eo, in quo scientia est
intelligitur, ut in pyro: nam pyræ scien
tiam in se habet, nos autem, quare opera
tionis eius cognoscimus, experientiam habet
mus ipsius scientiæ, et sic deinde testamur
nostram experientiam, scientiam in pyro perfectam
esse.

Ad hoc autem scriptus liber sic ponitur
a me, quod talis scientia ad nos perveniat,
ut similes patientes ac aegrotantes a no
bis curandi, tales nobis sunt curæ ac dili
gentia nostra, circa illos adhibita, ut intelli
gant in nobis rectam scientiam. Quicquid enim
plane perfecte, ac in se nature ordinis per
ficitur

fitur; id scientia est; ea ubi non est; ubi ut
 experientia, sed experimētum, saltem absq[ue]
 scientia est. Cur enim sic dico: Accipis haec, utere,
 sanabit spero: Ego enim soporū usus sum, et id
 potius ē. Ecce, nonne sic fatari necesse est
 experimētum solummodo tentando, et opinando
 consistit, nec facere iū sic dicenti, quō fides, ut
 mo facile ausus fuerit haec quoq[ue] experiri, ne
 forte cum periculo experiatur. Si autem
 dixerō: hoc fac, hoc sumo, sic tibi fiet, sic fructū
 de hac re videbis, quod scio ē. tunc minimū fir-
 mi quiddā, et tunc cum experientia scientia
 cōiuncta est, quilibet nūm ea ductū fidem habe-
 bit. Si igitur multū inter est inter experie-
 ntia et scientia, quod tamen nō ita vōle, ut
 experientia et experimētū idem intelligat.
 Sed experientiam dāno dico, quae de scientia
 proficitur, docetur ac sumitur. Sic enim
 niam nobis paratur ad scientia ipsam, in-
 cipiendo scz a scientia, non ab experimēto, ut
 quia scio, quod bombardā incensa grauitate ferit,
 ac muros turresq[ue] deiicit, experimētū sibi sci-
 entia autem est q[uod] istam bombardam duxerit,
 ac diametraliter aduersus murū ponere que-
 am, ita ut emissā, non possit murū praeterire,
 non possit a meta illa aberrare. Et hoc facit
 sciens sagittarum diu iudicium. Si autē ita
 comparatum est, ut murū ut nō forte cedit fiat
 ac feriat, sequentes decem, aut plures, et postremo
 predicti sunt, ac murū subit, aut praeternotat,
 id scientia non est. Et sic videtur licet, q[uod] scien-
 tia prior sit, ac praecedere debeat experimētum.

Cogitet igitur iam quilibet scem, quod Deus
singulis rebus, singula dona donaverit, singu-
la creata singulis suis virtutibus ornavit, q,
virtutes sunt scientia. Si igitur combonere
ac ferre scientia dedit gaur, ut ad fine summi
ultraosciant pervenire cum forma ac essen-
tia, quanto magis medicum scientia donabit,
ac ut rosas ac flosculos campi ornabit, quo
dona eius, ac fructus in curando aegrotis ap-
pareant, cuiusq; scientia perfecta ac abso-
luta, utro in multorum utilitatem redimetur,
non scens, atq; pura, penamq; maturata, in
usum nostrum cadere de arbore solent. Omne
donum a deo perfectum, et omnis scientia abso-
luta est a deo, sicut arboris et ferre, virtus,
virtutes, ac succum suum a deo accipiunt, et
illa scientia a deo impetrata, est absoluta,
et proximatum vero absq; scientia, et exper-
ientia absq; scientia, non est absolutane
certa. Quomodo enim in primo scientia,
ita certa est, ut nunquam in primum vel aliam
arborum degeneret.

Sic in homine scientia ita certa est, ut
aliter se habere nequeat, quam deinde homo
quilibet augere et ad summum exercitum pro-
vixibus debeat. Imo etiam conari sedulo ut
ale sumis factum modo, ad supremum et ultimum
gradum eam exerceat, producatq;. Arbor
scientiam suam graviter exerceat donec per
folia, per flores, ac longo post tempore
ad summum gradum, id est ad fructum producat.
Sic homo quoque scientia perditus illam ex-
erceat

excrescere debet, et augere indies ut fructu gaudi
 quando de ea habeat. Aliud est, dum de sua
 scientia arbor fructus producit, et aliter
 dum jam producti ac maturati cadunt. Sic
 quoque differentia est, in crescendo pueri, et
 deinde purgando puerum ab impuro. Nam id quod
 crescit in scientia uberiori, non purgatur,
 quod autem ad infimum modum crevit id purga
 tur.

Notandum quoque omnibus modis in pra
 dicta est quod quilibet homo ad quiddam nasci
 citur, et quod in iudicio praecipuum quoddam
 donum a deo datum est, in quo uno manere,
 illud de excrescere, et in eo se delectare ac beatum
 arbitrarium debet, nec aliud deponere. quibus
 enim suae scientiae delectanda ac augenda
 sufficit, aliam autem appetendo, frustra
 laborat, inaudire opera sumit, quia captus
 ad illam non est. Cur enim puerus optaret,
 a Coryleo scientiam addiscere. cur feni a
 diuino ac spiritus? frustra enim puerus labor
 rat coryleus feni, et contra, quare quaelibet
 scientiam suam tractat, quam tractat, au
 goat, ac deum firmat. Sequitur igitur, in
 fo ordine liber scientiam, ut eas discamus,
 et per experientiam in medium proferamus.
 Et haec omnia iudico ideo, ut cognoscatis, non solum
 scientiam quae in pueris, sed omni rerum aliarum
 scientiam, praestant in Medicorum, quo in
 tedigatio qualem omnipotens deus scientia nihil
 olatio dederit, perquam cogitantos sanant,
 ut sic sciam, per quam infirmos operatur, in

nobis in ipsis reperitur imaginatus
uti in vitriolo essentialiter est impressa:
loquor de impressione luminis naturae, ut
sunt radij, qui tibi quoque imprimuntur. De
cunabulis subeunare, aegrotantibus subno
mine ac morbos depellere, est scientia. haec
autem scientia in medico, non est, sed in Me
dicina. Et quo sequitur, quia scientiam
gignendi non facit, sed scientiam solum ad
ministrandi, et propter administrationem
cogatur illam etiam scientiam quae
quae in medicina, et si scientia ipsius in illo
non minus debent esse, quam in natura
propter vim impressionis de lumine na
turae. Nam ista scientia naturae si in Med
ico non fuerit, sicut atque vult tendit, sicut
sicut iam aliud agit, certi nihil facit, nisi de
medicina garritendi facultatem. Sic quidem
medicinae libri, aliqua de parte ostensunt
de quibus medicus bonus se fundare, et sua
artem gannere debet, id tamen labore diligenti
et assidua inquisitione ac perscrutatione, non
mentia, non desidia aut tedio, non vndim
omni more dormiendo, ac assatam columbam
frustra depectando, non denique significatua
sua subtilitate aegrotu obtinendo. Gabitz opa,
ut sequentes quoque libros bene cognoscant, quo et de
parte profertur stat ac ad Medicinae libros bene per
spectos habent

Septimum caput, de naturalibus Pharmacopo
lis a medicis.

Jam autem Negari non potest, quin omnes
 operationes ac actiones opterant, sint quoddam
 inditum, uel quaedam quasi accumulatio actionum
 interiorum, ac quod opterant ab interioribus
 proueniāt. huiusmodi enim certum est, quod
 quomodo in exterioribus rebus et inter ho-
 mines passim, natura operatur, sic in fore
 quoque sagaxitas ac industria sit, uaria op-
 ando et procedendo, ut in hoc exemplo me-
 dico erit. Natura edificauit, posuit ac
 fundauit in modo suo pharmacopoliam, non
 aliter, atque in ciuitate pharmacopoliam uariis
 medicinis, ac omnibus generibus instructam
 omnino. Sicuti igitur in tali pharmacopoli-
 a herbae colliguntur, medullae parantur
 et omnia ad sanum artum, uel ossaria in-
 ueniuntur, in uita tantum plura simplicia,
 composita uel plura, quam in altera sunt, ita
 aliter in una parata custoditque, quam in
 alia. Sic quoque cum pharmacopolis in to-
 to mundo que sunt, esse solent. Omnis enim
 campus, tumus cyper, omne floridum pratum,
 omnes denique montes collesque, spot hoc uel
 pharmacopolis sunt, quas nobis edificat,
 ac generibus medicinisque omnibus instruit ip-
 sa natura, et secundum istam pharmacopoli-
 am naturae iuxta quoque, si diligenter
 uis uideamus instructe decem. Pono
 autem in tota rerum natura, naturam
 est pharmacopoliam uinidus salis, que est
 d. 3. tno sic

tuo sic mundus, sub uno facto, tecta ac cō-
progenita, et in unius manu posita in unius
vni in illa pharmacopola, unius q̄ sordidat
colligit, p̄dona ac contrudit, unius p̄t
totum mundū, qui mortuum d̄p̄t. Et
omnes in sordidū illā et ad imitationem
illius, suos quoq̄ instruit pharmacopo-
lias, quæ sunt parturientes, non enim
in unius salū esse possunt paries. habent
quedam, non tamen oīa: parant quedam
non tamen p̄fecte, quia naturæ phar-
macopoliæ, sōm longē d̄p̄t ac imit.
hæc cuncta ideo dicuntur a me, ut intelli-
gamus in hominē quoq̄ talē, naturalē phar-
macopoliā esse positā, in qua omnia in unius
fuit bona ac mala, curantia ac iduēnosa.
simplicia ac materialia, non secus quam in
externa illa mundi pharmacopoliā. hæc t̄
ita se habent, tam ultra progrediendū
est, et sciendū, quod quælibet pharmacopoliā,
medicū propriū habet. Natura pharmaco-
piā habet, quā ipsa adifromit ac instruit,
ergo medicū p̄cūdubio quoq̄ habet, de
quo medico sic ordine videbimur.

homo quia naturā imitatur, et qualē
cunq̄ potest ad naturæ in unius salis sp̄t
imitationē, sibi quāq̄ parturientē instruit
medicū in illa sua habet, administratōem
uēfactorē, nec factorē, uti vocat, ut in
sc̄, cui omnia in illa agenda, p̄f̄mōnda
emōnda ac uōndanda cōmittit: sic quoq̄
et natura

et natura medicum habet, qui moderatus u-
 titur, eas ordine dispensat, proferat, ac ad ista
 loca producit, ubi eius usus esse potest, et ubi
 medicina maximo opus est. homo pharmaca
 copola in sua officina uoxatur, agit, fruidit,
 ac eiusmodi officinam mundata subit, et est
 pharmacopola uel modicus inuisibilis. ille
 autem qui naturalis ac inuisibilis pharmaca
 copola proferat est, et qui in illa modicum
 agit, inuisibilis. Et sic post istam equipar-
 rationem pharmacopolice interne et externe,
 inuisibilis ac inuisibilis, sequitur alia de phar-
 macopola, scilicet interna inuisibilis et
 interna partu uel uari. Id enim quod de inuisibilis
 totius mundi, apotelesca et diotelescano, que
 dico in diuino, idem tam de alia uidebitur.
 Est enim ut supra admonuimus, in seipso quoque
 apotelesca, ergo in seipso quoque inuisibilis apoteles-
 canus quidam, et modicus exis, qui omnia agit,
 ordinat, dispensat, applicat ac administrat de.
 Quae omnia ita esse, nam nobis, quasi ante o-
 culos ponit, admonet, ut de hoc libro discant
 omnes interim, nisi finibus fantasie, que
 nil nisi uolantes ac mobiles quidam ueni et
 spiritus sunt. tam igitur, cum ergo talem
 pharmacopoliam et talem medicum describo,
 accipite. Omnis medicina creata est cum
 se agrotantem, et duplex est, interna et
 externa: externa homo gerit, internam nar-
 tura, quod ita intelligendum est. Omnis ho-
 mo, statim

mo, statim postquam de utero matris descendit,
et in hunc mundum nascitur, omnibus
morbis subditus fit, et ad omnes aegritudines
aptus, imo in se etiam potentialiter omnes
morbos habet, etiam in utero matris: et
nisi in homine illo interitus medicus quoque
esset, qui propter curat, in eo credo infantu-
lum, minus, aut ad minus sanum in terra nasci
posse. Sic igitur qui a natura morbis ple-
nis nascitur, ubi isti morbi sunt, ibi me-
dicina est, ibi et medicus est. A natura
igitur morbus, a natura quoque medicus est
et medicina, et sicuti natura homini ad-
iungit propter sanitatis destructionem, sic
contra sanitatis conservatorem dedit. Des-
tructor igitur singulis foris ac singulis mo-
dentis, id dat opera, ut destruat ac corrumpat,
diligens est ac sedulus ut atissimo pessimo
plagio feriat ac denique interficiat hominem,
Contra vero conservator natura, fortiter
pro salute ac incolumitate omni pugnat,
insidias aduersary destruit, in se illata prope-
lit, quicquid damni ab hoste accepit, reparat,
et in summa, quicquid directum est utrum ille
naturalis et nobis immatus, medicus recipit
nat. Item destructor, ad destruendum requirit
apta instrumenta in corpore hominis, sic ad
resistendum illi, alter quoque reponit instru-
menta et medicinam in microcosmo. In manu
de externo cedimus destructor habet instru-
menta sua, quibus docet frangitque omnia facile,
alter ante

alter ante edificator sez cedm, sua quoqz gabet, qd
 m edificando adimatur, et sic de utraqz parte
 mstruendo ac annis suis parati sunt, alter
 mstruendo sepeu fortis, alter mdestruendo
 equo fortis est. Sic m nostris quoqz corpore
 summa intentio adest ad destruendum, de altera
 vero parte summa intentio ad adstruendum:
 alter ad pravitatem sanitatis, nostrae laborat, al
 ter ad ualitudinem conservanda mrimbit. Geo
 fructus m corpore nro, xxxipit nealgaret
 sic ueneno, microcosmū uocare conatur, pfil
 tum sic parat, conservator uero statim hoc
 ueneno, aut ueneni feroxes decerpit, ac ueneni
 depellit. hoc pacto fit, ut corpus iam aegrotat
 re incipiat, mox iterum conualescat: pati
 tur enim quotidie gant controuersia, ac qsi
 metamorphosm corpore nro, quia se operat
 tiones et colluctationes destrutorias et res
 tanxatoris, nunquam cessant, perpetuo en
 terigerantur, semper conficiantur, nulla
 seditione, nulla contentione mtermissio,
 nec pacis aut concordie ulla spēs est, dum
 inimicis: quodmadmodū m uoterno mudo
 seditiosi et pacifri, mitos ac formidi, sagin
 uolenti ac prohi semper opponuntur adimic.
 Nam ubi firmamenta ac elementa sunt, sicut
 ti m microcosmo, ibi discordia a concordiam,
 pacem ac bellū quoqz esse, necesse est. Cogit
 tabit ac socum igitur perpendit homo m
 nato, nisi a benignissimo Geo, naturalis cum
 modicina tum, medicus et pharmacopolia,
 nobis diuinitus data fuisset, ac m nobis ca
 d. s. ata, q

ata, quod propter videri modicina, in
tam attingere, modum duntaxat videtur ac ualere
possit. Deinde quoties a solis calore infestat,
ita ut omnino ardeat, ac pluvialis modo ego
cotur, toties refocillatione a pluvibus recipit.
Siccitas morbus est terrae, gummis umbra
modicina. Et haec in est deo hoc mundo debet
ita creantur, quae ad omne modum in homine,
in myxocosmo hoc modo inquam, observandas
ac notanda sunt, quia eadem de utraq; par-
te ratio est. Nisi enim pluvia terra deficiat
deccatur, et nisi in homine pluviae in-
trae caderent, corpus quoque deccaretur. Et
contra, si frequenter nubes, aut fortiores nubes
fuerit, omnia suffocantur, quia et perditur
in homine quoque si nimis fuerit pluviam
usque, suffocabitur, a Sole damnum datur
pluviae id deperditur, et pluviam in in-
moda, Sole comodatibus auferri deentibus
est ac inutilis, pluvia utilis a inutilis simile
ut diximus. Et hoc spero facile est intelligere
origine consumptionis, quae in sole, nonnunquam
fit, ut est peris, et sic ut in origine, in-
fatu pluviam in sole, ut est hydrophoria
hyposarcia, ut quidam eam uocant, et sic
de coetere. Nam pauca semper deemplam
modum produco, cum de omnibus deo mi-
nis longum foret, nec finis operis in situ
fuit est. Multa et omni hydrophoria, unctae
tabes, et alii morbi quotidiani naturaliter
curantur ab isto medico et medicina nobis
infusa

insita, quā homo non videt. Sic enī dōns mi-
 sericordī nos suos hominēs p̄x quīsmōdi me-
 dicinā tuetur, et nostrorū curam agit, in
 omnib⁹ nījs nostris, ne forte periclitemur
 aut moriamur: bene placitū habet enim in
 valetudinē ac longiorē vitā, nra. Nec tamē
 ille int̄m̄secus modicus, de quo modo dī-
 cimus, s̄c̄us est, qui sanitatē, nram tuet,
 nec illa medicina sola in valetudinē nostrā
 creata est, imo est alius modicus, et alia
 ad huc medicina de quibus quoq̄ pauca dī-
 cendum est. homo quidem a p̄ncipio in mi-
 seris, ad miserias, ad pericula et agitatōes
 immetab nascitur, et quia hoc ita est, duos ei
 constituti sunt tutores in omnino, naturae,
 qui om̄s curam agant, qui om̄s si forte p̄ci-
 pitetur gravis, adiuvēt, qm̄q̄ malis
 adiuvētib⁹ resistant. unus est int̄m̄-
 secus ille modicus, cum sua int̄m̄sca me-
 dicina, de quibus diximus, quae cū hominē
 simulē concipiuntur, in utero matris, et
 in terram nascuntur, ille modicus tandē
 sum̄ offundit̄, quousq̄ p̄x nixib⁹
 id potest, posteaquā autem, nixes ipsū de-
 frūnt, et ruina quasi minatur, tūc de-
 fructoris nixes et fortitudo augentur, ac
 p̄ggit in s̄c̄o t̄m̄p̄ore, cōservator autē ac-
 cionē suā uertit ac fugit, ut sc̄ilicet recē-
 dens, quo ab initio destinatus est, hoc itaq̄
 in destructore augmentū, et in servatore diminitio
 nō fixi incipiūt, tūc dōm̄ necessitas ipsa alterū
 tutorem id.

tutor id est medicum opterunt ad subsidium
uocat, cuius tunc auxilium implorat, qui mo-
ditus tunc rem audacter aggrediat, de-
fructore sanitatis conetur tanto supercilio
vincere ac in totum destruo uttingere
cogitet sibi in uosyria antecessoris sui, id est
conseruatoris iam debilitati omnino esse pro-
uinciam sibi commissam fortiter defendendam.
Soleo enim in secundo medico ibi impere
ubi prior pugnare desit. Sic itaq; deus de-
potens alterum contra destructorem mittit
bellatorem, quem destructorem antea ignoranti
illi alteri dico conseruatori, arma et auxilium
ministrat, scilicet ac medecina optera
nobis nata, qua postea destructorem uel
omnino depercat, uel in fuga tantum uertat.

haec omnia, inquam, tunc fiunt, postea
quam proximo interitus conseruatoris graui-
ter uulneratus cadit, ac secundo offensus
suum committit, tunc deum suum opterunt al-
ter dux incipit, qui nouos milites conseruit,
ac exercitum de nouo reparat. Postremo
tamen, quia uentet ut fatali necessitate
coactus homo, semel cadat, et uincatur, dum
constitutum sibi terminum uincere ac pra-
terire nequit, mox uictoria obinet, et
triumphat, contra quam modicus nullus esse
potest, nisi is inimicus, qui nosam etiam mor-
tem uicit, et mortuos seipsum resuscitant ac
quibus hoc faciendi potestatem dedit. videtur
igitur quae, ac cognoscitur, quid homo modicus
de hoc libro

de hoc libro maioris pharmacopoeiae ad suam
 minoris, uel particularem sumere ac trahere
 non debeat, et quomodo deferendum medicum in
 tenuiori aliqua ex parte par sit, ac ab illo dis-
 cat. Item quomodo et quando deferendum in-
 prius, tunc scilicet cum inferendum officium sum-
 derit. Item pharmacopoeia de istis simpli-
 cibus, ac compositis certum esse debeat, quibus
 in receptis suis utitur. Nam haec si desunt,
 aut diutius absunt, aut a medico imperito,
 secundum quae debeat ordinantur, aegrotusque
 talem uacuum sit medicum, qui non possit
 rectum ingrediatur, sed alibi descendat, spe-
 culariusque quid pro quo in medicamentis
 ponat, tunc deum ad res suas redit, tunc
 et deferendum periculum decumbens inuidet,
 et me nisi labor ac dolor inuigil adest.

Octauum Caput, de Theorica Medecina
 quomodo ista accipiatur.

Ut autem rectius intelligatur, inde Theorica
 sumi debeat, quae ad medecinae attinet, in-
 ueniendum est proximum, quasi in exemplo, unde
 Theologia sit interrogando, id est ubi sua
 Theoricam habeat. habet enim eam a deo, et
 ideo loquitur et tractat de deo, Nam quicquid
 inuenit in deo, et in deo habet, et a deo accipit
 id omne Theologia est, practica ac theorica
 simul: non enim discernuntur ab invicem: sic
 quoque diligentius aduertito: ubi est medecina
 in natura ubi autem morbus est: in patiente
 est. Jam igitur sequitur, quod de his duobus qua-
 tina scilicet

intra se, et patiente; Theoretica medicina con-
stat, quae est duplex. Prima est theoretica esse-
ntiae curae, altera theoretica essentiae cau-
sae, et de his duabus una theoretica affirmatur
necesso est. Quomodo autem theoretica imple-
matur, et quomodo ita apprehendatur, ut
calamo et atramento describi queat, amad-
uertite: Primo necessario est ut quilibet me-
dicus theoreticus de Deo, et de Deo loquatur
de quo omnis principiu[m] est, et qui ipse Deum
loquitur, et bonu[m] perfectu[m] de Deo est. Vn-
de theoretica medicina quoque de Deo est, quod
sacra Scriptura testatur, dicens: Quod Deus
medicu[m] et Medicina[m] de terra creauit. Cu-
igitur creata a deo perfecta sunt, et quod
malo ualentibus medico opus habent, neces-
sario est, ut iace[m] modicu[m] perfectu[m] fiat, ali-
ud enim, nisi aegrotu[m] prodesse. Modicu[m]
igitur, qui uelit theoreticu[m] esse, oportet
ut theoreticam de iusto libro discat: primo
de Deo. illis enim labia uestra aperire de-
bet, nosq[ue] adinuicem in omnibus operibus, q[ui]
in ipsis non inipiuntur et peraguntur:
nam absq[ue] illo nihil plane potest bonu[m] aut
prosperu[m] esse. Deinde ceteros libros,
quos factu[m] indicauimus, summa cura
perdiscat, cognoscat ac peruestiget, ut
nihil plane loquatur aut agat, nisi quod
de ipso didicerit. Sic enim exunt theoretica
causae et theoretica curae commutatae et copu-
latae, et

late, et quicquid de his proficitur aut hinc
 ricatur exit perfectum ac absolutum, quonia
 libri isti de quibus dicitur sunt absoluti: na
 a Deo compositi, a Deo conscripti, ligati et in
 dei bibliotheca delectati sunt, Deique ad deo p
 saro custodiuntur. Non igitur fallacia in illis
 est, non dolus, non error, non inviditudo, non
 opinio etc. non deceptio. hinc Theologica postea
 in ceteris describi et possunt et debent, ita
 tam non proinde, ut naturae hinc solummodo
 vis rectam instructionem corrigatur, non homo,
 ut uae hoc modo patet. iusticia ac uita aeterna
 na quae sit, per quem sit, et qualis futura
 sit praescriptam habemus in euangelio et
 sacrosancta scriptura, cum omnibus similes ad
 iusticia necessarius, et satis hoc est. tam aut
 rosam iusticiam in ceteris membranis
 descripta esse, et in ceteris manere, satis id non
 est, imo uerius progrediendum, et alibi quae
 tendenda est, apud uerum nempe, apud quem est,
 et a quo istud euangelium de iusticia primo
 auditum est, quia ut ceteris mandaretur
 iussit. Quae igitur in ceteris descripta sunt,
 literae ac cetera ad eos solummodo sunt, quid au
 tem istae literae ualeant, quid nos doceant, et
 cui sic descriptae sunt, id codicibus discere a coeli
 testi lumine accipere debemus. Sic de theo
 ologica a practica medicinae sciendum: Quae
 quamuis in membranis descripti potest, ista ta
 men scriptura mortua plane est, ac ineffi
 cax, sed de naturae luminis illuminatio des
 cendat

cedat & porget, ut scriptis libri natura esse
intelligatur, sine cuius elucidatione ac in-
tellectu, nemo philosophus aut physicus bo-
nus esse poterit. Nemo igitur scriptis so-
lamente libro incumbat, aut eis in minus fidat,
sed illuminationi ipsi fidat, quae de illo descendit,
qui ipse lumen est, nostrasque fantasias ac famu-
las speculationes missas faciat. Et ut intel-
ligatur, modum, quid sit, medicae religionis &
oxica, sic accipio: Theorica medicina est ista,
quae ceteris, indubitantem ac uero indicat ori-
ginem ac principium, causas, materiam, propri-
etates, essentiam, ac omnia initia, media ac fines,
cuiuslibet aegritudinibus, item istius aegritudi-
nis curam, scilicet quomodo, quo pacto ac ratione, &
suis remediis, quomodo succurri ac mederi
morbo debeat. Et haec omnia sine errore et
absque omni fallacia, Quomodo enim qui
semen sement, si id semen bene nouit, scit
etiam cetero quomodo fructum de eo expectare
debeat. Itaque qui arborum plantat, si fructum
noui bene cognouit, haud dubitat scire
de fructu futuro, et haec est theorica mysti-
ca, et de plantis theorica, quae tam ut simi-
lis sic bene quadrat. Item quomodo enim
si quis gramen ueludatibus sit, ubi sit, qua
periculosum, et haec est praxi theorica est.
Porro autem, quid circa istud ueludatibus
tuo sit, si medicina non adiungitur, quale
futurum sit, si adiungitur, hoc scire est quoque
theorica est praxi. Postremo quomodo praxi
goueri ac

gari ac sanari quodam, quibus in quibusdam
 emplastris, quo pacto in sanando proceden-
 dum, id est theoretica practica coniungit. Et
 quae iam de unguento ac supra de semine dicitur
 inuis, eadem de omnibus alijs morbis nute-
 ligenda sunt, ut sic ordine et seruo quadam
 fundamenta theoretice ponantur.

Quilibet morbus de semine oritur, si
 autem diutius crescit, in arboribus dicitur, ac fructus
 progrediat, sic glandis lancea aut fructus
 est seminis in unguento, et omnia quae curantur sunt,
 de semine sunt. Sequitur igitur, ut mor-
 bus semina omni morborum perfectio cog-
 noscat, et tunc demum fuerit et eodem
 theoretica edocebit, artibusque suis fructus
 non aliter atque agricola qui spem mittit,
 de quo etiam fructu tam certus debet esse
 medicus, quam agricola est de semine semina-
 tio a morbo, quod si non est, certum est
 enim in errore uersari, et alios secum tra-
 hentes ducere.

Multi quocumque multa, et diligentibus for-
 tassis scripserunt, de origine ac causis mor-
 borum, et ad hoc scribunt quidam, quae tamē
 re uera, in se sunt, et unum profertur aesti-
 manda, suntque a principio usque ad modum ini-
 filia, quae de tempore ac crisi tradunt, ea uera
 quidem sunt. Ob enim aegrotantium hoc loquuntur,
 oculi hoc uident, aures audiunt et testantur
 ita esse. et in initio uisum, sensum et organum
 E. error est

errore est ac deceptio. donec enim non a semine
ne initium proficiscitur, et a semine ipso
rura incipiat fumoresque abiciantur magis
gliganturque, error est inextricabilis ac labyrinthi
modus. Non enim recte de fumoribus respon-
ditur, et si enim in morbis mali fumores
adesse cognoscuntur, ipsi tamen a morbo
sunt necesse est, non autem ab fumoribus
morbus. At inquirunt quia videmus quod fumo-
res praedominantur, ergo cause sunt operantur,
non conceditur. fugo enim aliquem in
fanguine videtur inridisse, qui plurimas
sedes habeat, easque grani coloris, croci-
ant rubei coloris etc. quod cum videt, colora
inquit hoc efficit, colora in causa est, ob
infectio igitur sic recte responce, nempe
quod semen ad sit, et illud semen iam crevit,
ac talem materiam progenerat. Semine
illud dico, de se ipso est, in fece autem, ab
uo bilem de capsum fonte, fece de crect, ac
etiam praecipitat, non ad est igitur in
stercore fece, sed color foetus ad est. Quid
igitur? materia seminis foetus colorata
est, quemadmodum nimum terrae nonnunquam
aliquo saponem in se retinet, non tamen ideo
istud nimum de terra esse dicitur, imo de
tinnis. nima de palmitibus. palmitibus de
vite, vitis autem de semine suo est. ubi
igitur sic terra, aut ubi fumor videtur
coloratus. Si quis in Hydrophyum inridat, sper
inquit

inquit dobieitatu est, ac frigescit, et igitur
 ad hydropsim inclinatū est. hæc ratio nob
 mihi ex eo multo eductior ac infirrior
 sunt, quam ut uoxa tibi causam dicerent.
 Sin autem dixeris: ad est semit in meteo-
 ricū, quo reserantur in pluvia, pluvia
 ia a summo suo loco, per media interstitia
 cadit, ac scilicet ad infirmitū usq, et sic q
 semen meteoericū antea erat, iam aqua
 est, iam lacus, iam piscina est, hæc quide
 uoxa dixeris. Quænam modū enim in adre-
 uonino in domo, coelum, iam serenum est,
 ac pumū absq di mbo, mox autem exortur
 aliqua exigua nubecula, quæ crescit ac
 augetur ita ut in imino foræ spacio imbrō
 uel grandinō, aut fulmina ex capax
 ua nubecula progrediantur. Et igitur
 circa ægritudines tædiorandū nobis est,
 ex fundamento scz, medicinae ut dictum est,
 et qui sic tædiorandū uolūt, diligenter legat ac
 perdiscat, necesse est rectos ac uoxo medici-
 nae libros, non tantum forū, galeni, suicē-
 nae, Auerrorē, Trusiam, Mesuæ, Suidorē,
 Rogorū, et omniūmodi farinae aliorū, impo-
 cipalos ac præcipui libri perlegendūq,
 quos Sertū ipse scripsit: nam sunt connecti,
 sunt perfecti, et ab omni errore emendati.
 Solus igitur uox Modicus, qui in uisō solū
 uoxatū, ac ambulat: ambulat enim in
 lino, non in tædiorio. Non tamen hæc duo,
 quasi medicina hō libris compendat, de q
 E.2. nob dicit

nos dicimus, imo, Theologia quoque suos li-
bros in bibliotheca dei positos, et a deo
scriptos habet, de quibus fundatur. Imo nec
ulla in arte, perfectio ulla, aut fundamē-
tum firmum reperiri potest, nisi ex istis libris
sumatur, qui de dei ore processerunt. Egi-
turi enim sumus consuetus ex his libris de in-
ficia iustam, et non de seipso. Nam quicquid
in istum dei librum non ingreditur, in coe-
lestem naturam ingrediatur oportet: Ergo
unde de lumine naturae suos libros sum-
mari consuevit, nec esse est. Circa ad
deum pertinent, et quae ad naturam per-
tinent, de utriusque simul decerni ac colligi
debent, non de nosmet ipsis. hoc pacto
deus omnipotens, in omni arte ac scientia
primus auctor, summus doctor, perfectus
artifex, correctissimus liber, ac legenti-
bus deservit, de quo discamus. Deinde
glossae quoque de illo, quem nobis profu-
mo suo in nobis amore, ad diem parastina
misit, procedere debent. Non enim Spi-
ritus sanctus, a postulo solus est et
Theologus: imo scriptum de deo habemus:
Ipsa nos de omnibus recte instituit ac doc-
cebit, qui enim omnia novit et omnia creavit
condidit, comprehendit quoque Medicinam,
philosophiam ac astronomiam, et de
his et ista omnia dicens et sanctorum potest
etiam et ab istis nostris doctrina omnia ma-
noxia ac inutilia sunt.

nomini

Nominis Caput, Quomodo medicina inveni-
ri debeat, non per speculationes.
Sed per certas ac manifestas
demonstrationes.

Quandoquidem igitur medicina ex certis
demonstrato procedere debeat, quod fundamētum
non inanis quadam ingenij nostri speculatio sit,
sed certa, manifesta, demonstrativa doctrina
primo seruo docendum: Omnes aegritudines
occultas esse: Item, medicina occultatam esse,
et istorum duorum unum esse, quod ab homine,
agere aut inveniendi quodam propinquo mixtura, ne-
cessario tamen esse ista omnia agere per syderum
corpus, ut illud syderum in corpore in natu-
ram penetrare introsperiat, penetrareque,
admodum Solis in terram aut aqua per terram
ac penetrat. Deinde serendū quoque quonia
ac modo occulta ista effodiantur, et innotescant,
ac inveniuntur, quae homini inuisibilia pla-
ne sunt. Et videmus quod non aliam nisi
per magiam nra, et eius species, ut per
Sabelliam, et per Sabellianam etc. no-
bis manifestantur: per istas omni ser-
entibus, omnia quae arcana aut occultata
sunt in natura, manifestantur.

Est ergo admodum necesse ac equum,
ut in istis medicis instrumentis ac doctis sit
in minimis, et raris ac falsariis Medicis
qui ad fallaciam quam ad veritatem melior
est, quod etiam ne ipsa patet. Nam Ma-
gistra ars, est synagogia medicinae. Quae

admodum enim, & animis bonum, si dicitur ma-
 tat, & coxiat, scindit, omniaq; tu intostia,
 tum caetera membra oculis proponit, ut
 insperari totum tanquam quodam, quod antea,
 dum coxiu tectus, fueri non poterat: Sic
 Magica quoq; omnia corpora, iudicium
 auat, & misat, in quibus remedia receduta
 sunt, nobisq; ea quae insunt, quaeq; occulta
 exant, spectanda proponit ac exhibet. Et
 quod admodum in homini, aut alio corpore
 singula membra bene ordinata ac pro-
 portionata sunt, hoc in dextro, alteru
 in sinistro latere iocens, hoc masculu,
 alteru minus apparens ut uti haec oia
 in physica Anatomia ostenduntur: Sic
 quoq; in herbis corporibus membra
 distincta sunt, hoc enim cor, hoc epax, al-
 terum foetus ut appellatur, sicut in cor-
 pore. Non tamen ita haec, ut quod in herbis
 cor dicitur, simile sit forma ac effigie
 hominis cordi, sed quod uirtute, proprie-
 tate, effracia, actioe ac passioe hominis
 cordi equiparetur. Et simpli causam
 uento plures sunt uirtutes ac proprie-
 tates, unam saltem iam ad propositum
 uentus, ponamus, & utat, nemo tamen
 oculis uidet, quomodo succet, hoc calosa-
 fit, a nemine tamen amaduertitur, quid
 id sit quod calos facit, & silice ignis & cuti-
 tur, ne

tunc, nemo tamen igitur in silio agnoscat,
 nec ad tactum scilicet, igitur uixit, sic in quoda-
 bet corpore, multiplicia membra sunt, in
 corpore constituta, et sic unica forma
 multipliciter uirtutis sepe est, ut in exam-
 to uideri licet, ubi septem membra dis-
 tincta sunt posita, quemadmodum in homi-
 ne, cox, renes, stomachus, pulmones non
 tantum sunt membra, sed omni modi propri-
 etates ac uirtutes, quae talia membra no-
 bis representant, non corporealiter expo-
 nendo, sed uirtualiter agendo, non quae ma-
 nibus tanguntur, sed quae animo cognos-
 cuntur. Sic quoque in elementa represe-
 ntatur eiusque ac corpore plenissimi, non
 tantum uisibiles, sed spirituales. In spiri-
 tu enim medicinae habitant, non corpore:
 differunt enim corpus et spiritus, ut pa-
 lam est. Sic in carabe forma, sunt quaedam
 membra mycrocosmi, sed non tamen in
 corpore sed in remedio, id est in spiritu-
 alibus.

Quia igitur medicina, quibus aegro-
 tantes sanari debent, ut diximus, spiri-
 tibus sunt, et occultati corpore hoc elemen-
 tato, et a sydero tamen corpore cognos-
 cuntur, sequitur quod Magna ars sit
 Magistra, proceptorum, ac doctorum, Me-
 dicinae, eorumque quibus morbos depelli-
 mus, non autem Saluum, Non finis na,
 E. 4. aut talis.

ant talis. Et quia sepmo Medice artis
mentionem feci, tum in libro, tum in alijs mris
libris, ualde uoleo, ut diligenter circa
eam uox saxo mini, quo pacto plano fuerit,
ut magnum amorem sui in uobis excitaret.
Est enim ois diligens, sagax, ac sedula
nimis, nobis occultandi rem, per nos signa
t xij ac innotuit. Quapropter et hoc
affirmare ausim, si quam artem homo
medicinis perdidisset, ac perfecte cogno
uerit, et si postea omnino medicine fac
torem fecerit, et omnes scriptos libros ad
medicam facultatem pertinetes casu
amissi fuerint, ut sic medicina tota ex
tincta uideri possit, tamen hoc libro de
te, id est, magna arte adgnoscitur, mi
se peritum fore: superesset enim adgn
liber iste tum medicine tum aliam ar
canam rem innotuit, de quodam
illud facile resarciretur, medicina quo
de nouo in fauorem tunc. Est enim ut supra
dictum, Magna artis Medice Anatomia,
que tamen non id agit ut mota xaxum,
ignoscat, aut geratam oculis uidentia no
bis proponeret, quomodo illud in cor
poris Anatomia externa fit, sed que in
tibus, proximitate ac uisib, geratam
nobis intelligendum ac cognoscendum ex
hibet. Et ista Anatomia inueniendi ar
tes, primo nobis innotat signatum; signat
ante sig

autem signati in dicitur per autem gabri-
 liam, quae species est magna et pars astro-
 nomiae. Et haec autem in dicitur, non una sal-
 tem ma in dicitur, quae, quasi uno tantum
 modo in dicitur, sed de omnibus astronomiae
 ac donorum speciebus in dicitur, in dicitur
 est. Quia cum multa membra ac va-
 riae species sunt, omnes tamen ad magnam
 attinent, et simul in dicitur sunt, et ex-
 profitorum, sine in dicitur dicitur homine, sci-
 entiam, artium, et medicinae. Et dicitur,
 et necesse est, ut ista species et membra
 visibiles efficiantur, in operatione astro-
 nomiae in dicitur. Nam sicuti solis ignis
 visibilis efficitur per crystallum, ignis
 qui in silice occultatur visibilis fit ad tur-
 tum et rursus rursus, sic Sol ma-
 gnus visibilis redditur, per crystallum
 magnum, et ignis magnus vocatur per
 calicem magnum. tam igitur ardet dicitur
 homia, et ostendit nobis ignis, spectanda
 nobis de se et omnia in quolibet corpore,
 tam rursus tamque dilucida, ut Solis radii
 non clarior apparet quod, nec ex
 silice clarior ignis, lignisq; admotus, for-
 tius inest, aut splendor apparet. Nam
 et per magnum lignum incenditur, id est for-
 cana forbarum incenduntur tanquam ignis
 ut mixtus clarior apparet, sciatque ad
 quid quodlibet proficit.

E. 5. tã autē

Tam autem, quā quæso vniuerso factum
conatus est, et quos labores suscepit, quā
uana etia consilia inuenit, mille artifex
ille Gattan, ut hanc Anatomia gom
ab oculis amoueret, et hoc memoria excipit
ref. Inuenit interim nugas, et nescio quæ
superstiosa deliramenta, quibus etia ma-
gicæ nomina inuadit, ista gomino uo p ueris
desideriis, ut sit recte magicæ obiectum,
ac magis mirabentur, fallacius delectantur,
et impudens quasi fabulæ imitator
transigat. Sic vni gant artu oppressit,
ut in multis annis nix a paruis intellecta sit
erit, ac pene odiosa effecta. Nonit enim
id, quod qui nigie cognouit magie amat, et
gomio plano ignarus magie intellegit, et ad
nullam rem utilis, negligatur, e contra q
intellegit, amat, cupit, amaduerit, laborat,
ac discit. Ab ista igitur cupiditate et au-
ditate, et ab isto inquam amore descendit, egre
nois mille artifex abduci. Nonit enim
et hoc de gomio, si de gomio arcana quicquam
audivit, quod amore erga ea conuictus, non
conquiescat nec desinat, donec ea appre-
hendat, et quod toto portore, sunt librum
in quo talis fessaurus inuaditur, a pler-
uino sit e contra, si gomio strontiarum
ac eiusmodi arcana ignarus fuerit,
quod otio, ac gemitu ddmq. corruptus
alud, et pemo quide acturus sit. Quod et
uonit com

uerū compertimus. Quoties vñ homo a scie
 entis alienus est, tunc seruidus sua proz
 priam scientia, id est, seruidus suis affectu
 operatur, meditando se, scortando, exapu
 lis inuidendo, ludendo, bellis exarando, dormi
 endo et. Hoc vñ certū, et absq̄ dubio est,
 qui Deū non cognouit, nec amat eum, nec
 dicit de eo, et qui diuinā trinitate nō in
 teligit, non credit eā esse, et ideo non
 diligit, qui Sanctos nō nouit, nō diligit
 eos, et qui naturā nō p̄fectam habet,
 non diligit illam, et in summa, qui libet id
 non solum non amat, cuius cognitionem
 non habet, sed etiā fugit, contemnit, nec
 distendit putat: corpus solummodo exteriū
 curat, uentremq; sūm Deū colit, respicitq;
 Quanto plūs autem scientia ac cognitio ali
 cuius rei crescat, eo magis amor exortatur
 augetur. Summa vñ in cognitione iustia
 sita sunt, omnia de ea manant, omnesque
 boni fructus de ea ad cognitionē redunt.
 Cognitio quoq; fidem dat, qui eū Deū
 cognouit, fidere ei statim incipit, et cu
 iusq; fides ut est talis cognitio et cōtra
 Sit in modum quoq; quilibet factum ua
 let, et tantū efficit, quantum antea in
 et circa naturā cognouit, qui uerū mē
 in ea cognouit, nec efficit quicquam, sed
 quaecumq; egit, sic agit, ac feruore p̄mitit qua
 si p̄ctor

si purtor imaginē pingēd, ubi vita et uis
non inest. Et de hoc quomodo scientia ma-
gna inuisibilis affirmatur, quā uis alibi mul-
tis in locis, et sic quoq; ad saturationem
usq; duxerim, ut mihi iudetur, tamen ut
plene a legente intentio et animus me-
intelligatur, nihil est ex omni uisitate
petere, sed sic dicens: Quod autem alias
rem, omninoq; ad op. occultarū uis inue-
turo magna ars est, decepta ac sumpta
et omnino speciosus Astronomie. Et
quomodo magi ab oriente pergam
in uisitatē, scēa uiam monstrato, pr-
uā Christū inuenerūt, sic quoq; artes,
et naturæ arcana inuenerunt, q̄ alio
quantulū uisā clarissimē pergam
tuerent, quā uisū corpus lucidū. Et ad
Reges isti magi, Sabæ ac Persarū non
dubitauerūt, tam longinquo a diffinī ite-
nere, Christum querere, quin etiam quāuis
longissimo remotum, tandem inuenerūt,
certe Naturæ Reseruarū multitudine et
minore tunc labore tū piculo minime potest.

Ab oriente quidē oīa magice artis pī-
cipia oriuntur, a septentrione, nigie cō-
modi aut boni nobis nascitur, hoc igitur
mediri, si mediri esse, uisitatēq; nomen
legitime tuum uolitis, fante id quæso
egregio, lusto modo, dignitate ac ueniet-
tia, non

711
tia, non illotus pedibus, suū rapacē in agro
querentem moro, ad fane usq; ingrediendo.
Cogitate nobis cum homine, cum creatura
inqua dei, ita agendum esse, ut profusio nō
esset, et uti dicitur in suo libro de Me-
dicina p̄cepit, sic tunc, p̄o, sanctoque
in omnibus procedendum, uti nō p̄cepit,
iamq; ac modū p̄scripsit.

Decimum Caput, de decimo libro, Quomo-
do medicina a prima materia ad
ultimam perducatur.

Qualibet res crescens, primo absq; for-
ma est, in prima sua materia, et p̄mo ni-
gē est, ut in quercu, pini, fago, abiete, et si-
milibus arboribus videtur. quae omnes
primo semēs tantum, et p̄mo nigē fūdunt,
respectu istius, quod nunc sunt, arborē
sunt. Semēs autem istud, dicitur in terrā se-
minatū ac plantatū, quā nūc antea coi-
git, tamē nō esse est, ut in terra primo
putrescat, aliā enim nigē ex se producit.
In putrescendo igitur, corrumpitur omni-
no, ita quod antea coigit erat, aliq; tamē
semēs, nō impo, postea nigē fiat, quā nō
semēs amplius, nec quicquā aliud manet.
Ex isto igitur, quia in semē coignā res
putrescit, ac quasi evanescit, apparet quod
ista corruptio ac putrefactio arborum
prima materia sit, quae prima materia
ingreditur

ingreditur in generationem, ac formam implet,
et sic arbor ista, proxime in fine in terra habet,
secundum supra terram, et postea supra terram
se dividit in varias formas, donec
id efficiatur, ad quod tenditur, et quod
desideratur, arbor scilicet. Nec enim simile sta-
tum ac nascitur omni forma, quae deest esse
perfecta: Infantulus quidem imperfecta ac
absoluta forma in terra nascitur, quan-
tum infra quantitatem ad finem deest, et con-
creto enim ad finem oportet, quae perfecta
fit, quemadmodum in alijs et terra procrea-
tus, indies ab una forma in aliam formam
confundit. Sic quoque ut ad propositum volu-
am, Medicina in herbis, in quibus est, sua
origine habet, sunt incrementum a partibus
tunc similes, non tamen ita crescit, ut statim
perfecta fiat, et in istam formam habeat, sed
cum forma a primo semine accepta, indies
accrescit, donec ad perfectum transierit, for-
ma enim eius se in aetate dividit, et sicut
fomo primo natus, ac in riuo uagando, in-
fans appellatur, sic forma quoque primo
in robore crescentibus, deinde ad alteram
aetatem transit, et puer dicitur, dum in de-
re potest, nec tamen ad ullam rem generan-
dam aptus, sic similitex in forma et Medi-
cina, postea robustior fit, et ad omnia ge-
neranda aptior, ut. Quae aetas adolecentia
nec in rebus aetas uocatur. Sic quoque est
centia

virtus in eis magis ac magis augetur,
 per se in eis incrementi sumunt, et virtute
 ac forma, semper firmioris consistunt, effi-
 ciunturque usque ad finem. Semper autem so-
 lectudine incipit, ac debilitari, virtus incipit,
 et sic quodammodo de infantulo paruo in
 adolecentiam et iuxta egerum quid creuit,
 sic post adolecentiam decreuit, virtusque ite-
 rum amittit usque ad finem, et medecina quo-
 que sic rursus, a prima etate ad mediam, a me-
 dia, iterum ad ultimam in suis gradibus, et
 sic virtus virtutesque in ea adsunt, rursus au-
 gentur, fortissime sunt, ac mox iterum debi-
 litantur. Præterea sciendum, quod iudicio
 dum eorum genera, ac omnia corpora, quibus
 medecina inest, formata sunt, sic omnino quo-
 que medecina, que in corpore est aliquo, scilicet
 dum illud formata est. Altera forma visi-
 bilis est, illa scilicet in corpore, altera inuisi-
 bilis, ut illa in medecina: una corporalis et
 elementalit, altera spiritalis ac syderica.
 Ex quo quoque colligitur, quod quilibet mo-
 dum generam sui spiritalit, syderumque
 secundum curam forme semper debeat, ut fiat
 ista syderica medecina cuius forme nam,
 sit, sicut factum est multis exemplis osten-
 sum est. Medecina enim que sumitur spiri-
 tualiter in sua essentia, qua proxime in cor-
 pore hominis decata fuerit, in ista forma stat
 sicuti lapis in caelo, aut imago aliqua in
 speculo,

speculo, Si igitur pedum forma scilicet,
ad pedes tendit, si manuum ad manus tendit,
si capitis in capite consistere conatur, sicut
de dorso, sicut de ventre, corde, & dorso, & pa-
te, et alijs membris. Et ut reaximoda
finge radium esse, que in fydere suo
corpore contineat oia membra corporis
summi, hoc igitur radium, si sumitur, in
fomino sit scilicet, ut in oia membra sibi co-
similia, sese diuidat ac effundat, ut caput
ad caput, cor ad cor, stomachum ad stoma-
chum appellatur &c. Sic quoque uerba uni-
uersi, si in potu sumuntur, quia forma
sani est tanquam uerbum et manilla
et sic semper medicina forma tendit ad
membrum sibi conformatum. Sic dactylus
hausus canro medetur, quia forma
ius canro est, et in corpore eius uidentur
accommodat sibi membris, uel loco ubi
eius forma requiritur ac desideratur.
Nec interim hoc pretereundum est, quod
omnes morbi reguntur, per physicas
medicinas sanari etiam possunt si phy-
sicus in qua, Anatomiam essentialem
itelligit, cuiusmodi physici partem quodam
reperiuntur. Capitis autem audiri
de additamento uel augmento, sine de dno
aut uigulo, quo medicina sibi congrua
in locum

in locū sibi congruū deducunt, dixerunt, quae
 ipsa etiam uana et absq; fundamentosunt,
 dicunt. Galeniam, et albidula, ac Maioxa-
 nam, esse megrula, sine durentia ad caput
 quae ita coctam, Medocina in caput dunt
 quemadmodū dno quidam dicens aliquem,
 aut qui uiam alium uia tori ad ciuitatem ser-
 uo monstrat, quod equidem minimo p̄cedo,
 neq; modicu est. Non enim ser dunt debeat
 ab alio medicina, imo eius modi debeat
 esse, ut suapte sponte et mixtura formae
 suae, membrum sibi aptum, ac cōformatū
 potest. ut deoco, Enfragia habet imaginē
 et formā oculorū, ex quo colligitur, quod
 in Medocina sumpta, ad membrū suū se
 conferat, in membrū s̄z suae formae, s̄z
 ut Enfragia in oculū transferat, oculūq;
 quasi mirro fiat. Quae iam quae soalia me-
 decina efficit, ut enfragiam ad oculū
 ducat inuitā, aut uia ei monstrat, me-
 lino quā ipsa p̄ se nonit: omnia coctio-
 membra formae suae habent uobis cres-
 rit, sicut in sita, etiam gēmo, metalli,
 ac mineralibus et in quocūq; corpore
 essentia aliqua est, in eodem et formata,
 si essentia illa sumatur est.

Sic enim natura myxocostmi istam
 imaginē in seipso ponit, et sic medicina ad
 locū sibi aptum ac cōuenientem, ultra p̄-
 uenit. Nam sicut statuarius, lignū rudes
 ac nondum formatū, in manus ponit, et sine
 f. magnum

magnum id sit sine parum, magnum de eo
qualem uolat, format ac sculpti: talis sta-
tuarius quoque est, qui quodlibet corpus in
sua formam redigere nouit. Cuius quando
sumitur, res sua forma in uno est, natura
autem in omni similibus mixturis est. Oppor-
tet igitur, ut ad quodlibet membrum in
fornice duratur. Quomodo hoc? Recta phy-
sica, et recta naturae lumen probat, quod
cibus, posteaquam in essentia sua redactus
est, positus sit, ac stet in forma quassima
go quaedam integra, in toto corpore, quae li-
bet pars in sua parte, quodlibet membrum
in suo membro, et quodlibet simile in suo
simili. Et tunc dicitur, homo tibi, sic quoque
nisi potui, quando peruenit ad sim simi-
tum, tunc nisi spiritus dicitur in corpore
meo stat, uti homo in singulis membris. Ad
sunt modum, et talis dicitur medicina est
ubi igitur agitur est, ibi medicina for-
mam suam, essentiam, ac proprietatem
habet. hoc itaque actus est, ut homo spiritu-
alis, essentialis ac medicinalis in isto loco
ubi cura est, cognoscatur: est enim homo
Cancer, homo lupi, homo ursi, homo feni-
simo Sydexis, homo profectus, homo est
homo ueximus. Et sic omni membrorum.
Modum igitur ignarus, ubi Sydexis iste
homo in elementalis corporibus lateat,
omnia contra rectum medicinae ordinem agit.
Quomodo enim fieri potest, ut quaelibet me-
dicina

decima, & proprium dicitur, ac vice modificatorum
 uocet ut uocant, dicitur, ad quodlibet me-
 brum habeat. Stultissima pota sanat pan-
 xitid uetro, quia forma dicitur hoc in loco
 curam sibi suscipit, quos igitur dicitur, aut
 quodna dicitur illud est, quod medecina in
 hoc reum usq; digiti perdomat. no igitur
 dicitur, sed formae, dicitur in medecina erit,
 et illud ipsum q; talos formae sunt, ipsa in
 qua, formae similitudo dicitur, sit enim
 recto pcedetur, et sit recto medecina pa-
 paratur. dicitur autem medendi modus
 amicus est, simplex ac pger, qui parum
 artio in se habet, et parum artio parumq;
 laborio desiderat, et strupio et egantacio
 libro facile colligitur, non de recto ac pi-
 ripali libro sumitur. hoc em est uero
 Medecina sine, ut sciatur, quomodo de
 prima materia ad ultima peruenit, et
 uerum uenerit, quomodo spiritus effiri-
 atur omni formae aptus, quales in ele-
 mentato corpore formae esse solent, in ista
 forma spiritus sunt, ac facent arcana et
 magnaia medecinae, in ista in qua, uera
 frontia iacet. hoc imagines et formae, de
 quibus dicitur, quomodo ac inueniri debent
 per supra dicitur inueniri magna ar-
 ten, de qua supra dicitur et quatuor aliter mod
 docet. dicitur enim naturae sum spiritum in
 forma suam ordinat, et cum dispositio ac
 ditione omnium arcana, quae in ipso sunt
 f. 2. accessu

ac esse debent.

Sic et hoc modo Anatomia modum in-
mū inueniri debet, non in compositis, non
in cōmūibū, non in directoribus ac diges-
tionibus. Et vniū oīa in natura nra cor-
ordmata ac disposita sunt in formā spiritalia-
tū, ut nro fult ingenio tuo melius, aut
conuenientius disponere tredo queas, neq;
tuo labore adeo opus est, iam enim inuen-
tum est ac dispositum a natura, nisi falsū
oper est, nisi alacrimia adiūditur, que diui-
dat, ac speciosū dīstīnat. Et igitur antea
admonimū, ut proprietatem membrorum
ac fortissimū cōmūū pōnit cognoscās, q̄
facto, merito de modica arte gloriari et
merito tuam scio ut iam attollere lauda-
re q̄ poteris. Animaduerte solum modo, nro
sic, in tali exemplo pono. Sicut quispiam,
hoc constantiū est, nescit tamen ubi cō-
stans nix modicus, quomodo aut ubi cō-
stringat: unctū enī inter est inter cō-
stringere et constantiū, quū aliter constingatur
dysentēria, aliter tēntēria, aliter uomi-
tina fiant, aliter uixiā p̄xonocatiua, a-
liter monstruorum, et sic de omnibus in-
fideligendo. Necessē est enim, ut a sola
forma ac imagine nobis indōtū ut ubi
uixtus constantiua posita est, ibi cō-
stringat. Sic igitur diuimū: hoc inma-
natiū est, nescis tamen ubi. Aliud est
diuimū consolida lupi, aliud est romēni, ac
lud cāxi

aliud rācri, aliud fistulæ &c. Agitur autēque
 signata dicitur, quoque apud medicos esse dicitur
 bat, cetera accognita: Dignaturum omnium locum
 nobis indicat, locum autem paupertatem, mi-
 seriam ac necessitatem ostendit, et ista
 necessitas per inuentionem nostram inueni-
 tur.

Undecimum Caput, Et est Liber de mor-
 borum generatione, ex uera atque
 genuina philosophia cog-
 nitione

Superius est unum ad huc declaratio dignissi-
 mum, uelut de cognitione morborum, secun-
 dum Philosophorum sententiam. Est itaque
 nobis omnibus perspectum, quatuor summo-
 rum a ueteribus medicis traditos in ista phi-
 losophorum relatione esse, qui inquirunt, unde
 morbos ab ipsis oriri, et inde initium sume-
 re. Quo fit ut ueram originem morbi amittant,
 et non recordantur, hoc est seminis,
 de quo omnes morbi generantur. Nec mi-
 xim est, scio equidem somine esse mycrocos-
 mu, propterea necesse est, ut in se quatuor
 uel uel uita falsas, quos uel summo appellat,
 quamvis significauerit, ut uel uel uel
 nomen seruauerit. Daret enim plenior et
 intellectum, sed tamen propter nomen non opus
 est multis uerbis. Ceterum ut planius me
 intelligatur, et sic liber in opus redigatur,

tantum aduertendum est, quid istud exemplum nobis
designet, dum quatuor simones sint quatuor
elementa, unde consequens est, eundem esse
in simonibus et elementis interdictum. Vobis
itaque, quod dubie cognitum est elementa nunc
opporere, solum autem romipere, que admo-
dum, nihil, sine aliquo mixto non impræ-
gnata, ita elementa ut foemina fecunda si-
unt a suo viro, hoc est a primo vulcano, ut
exemplum declarat: Dominus est semine
trahat, quod semen est pondus, et sperma vul-
cani. In suis autem elementis concipit matri-
cem, de qua accipit suam nutrimetum, sub-
stantiam, formam, et totam vitam, et sic
peruenire potest, ut id quod fuerit deest,
fiat, secundum suum finem, et prædestina-
tionem, quemadmodum infans perfecte ex
matre nascitur, ita et hæc elementa, non
sunt causa morborum, sed semper quod se habent
in vasa, atque in ipsorum radices agit, in sua
finali matricem et materiam, et quibus
et non remouimus, ita morbi quoque can-
santur, et id quod prouenit est morbus ipse.
Cognitum morbum ita ut arbor cognos-
cat, ea forma arbor profert poma, pyra, im-
cos etc. talis est etiam differentia inter mor-
bos. Ita cognoscendi sunt morbi, et natura
semita, et non de simonibus, quibus infans
ex matre nascitur, tamen pater est causa
efficientis. Ad hoc, quis concluderet, nec con-
cederet morbos esse inquirendos de
simonibus

humoribus, et humoribus causam morborum
 esse asseret. quum tamen aliud est mater,
 aliud est infans a matre ceditur. fugamus
 matrem habere morbum ab infans diversim,
 quis est, qui nescit morbum infantis in matre
 indagare, qui morbus solus in infante est. ita
 infans nimirum a matre annexus est, ut quibus
 dubium obicere possit, matrem et infantem
 eodem morbo conceptos esse, tamen unum
 ab altero scivimus est, sic etiam morbus
 in eo in quo est investigari debet, et si quod
 dixerit. Cum tu elementa matris loco con-
 stituis, et matrem etiam morbo gramatur,
 sic et elementa, et hoc ergo sequitur humo-
 rem esse causam morbi. hoc ita intelligendum
 est, matrem etiam fructum produxisse et
 ista matre, quomodo in infans de illa. Sed
 in hoc differunt mater et elementum
 nam elementa non sunt fructus, sed ut ma-
 ter ad coniprendu. Quomodo potest igitur
 medicus dicens morbos esse elementales, et
 qui elementum tollat, etiam morbum susti-
 tuisse tradat.

Si medicus sic incipit, ubi philosophus
 desinat, rem ut melius consideret oportet.
 Nam omnis philosophia sic docet medicum inci-
 pere, quomodo dicitur potest primum et extra
 produxisse, cum tamen et semine paratur.
 hinc consequens est, ut si cum medicina au-
 ferre humores voluerit, fieri comode potest
 aegrotis posse subvixi, eo tamen pacto ut si

matrem remoueat, etiam infans una cum ea
aufertur, materque itaque sublata, corpus
suum elementum amittit et mortuum est.
Vnde de praeterea illorum sequitur aegrolo-
rum morbi, et sanitatio corporis. Nullo o-
mnino modo corpus suo corporali elemento
primandum est. Denique animaduertendum
est, quam rectam et facilem declarat phi-
losophiam, in eo, quod cognoscimus ele-
menta esse materiam corpus ad concipi-
endum semen, et ad dandum semini nutrimen-
tum et alimentum. Quis igitur est ad hoc
impositus, qui medicina utens, non intelli-
git philosophiam uelat. Nam medicina sine
debet non modo, sed habere sine philosophia
cognitionem. Hoc tamen concedo, quod iun-
quodque semen in se continet finitima uel
impressionem suam, de quo sequitur quod
elementa aliqua alterationem et muta-
tionem consequantur: quod autem elementum
ob id deberet esse causa morbi, non concedo,
sed quemadmodum pannus ab externo col-
ore coloratur, infertur, ita et in elemen-
tis et semine fit. Si quis itaque colorem
a panno segregare ita bene nouerit, ut
pannus in pannum colorem reddat, ille po-
tissimum faciat. Verbi gratia, in fetore
qui semine finitima aufertur potest, ut
semen de quo finitima facta est, remouit
et pacto corpus in existum restituit.
colorem

colore color enim non a corpore, sed de
 tione semine procedit. Præterea de cor-
 ruptione hoc quoque notandum est, ut si quod
 dicitur, de corrupto aere, de putrida aqua
 ut quod ex huiusmodi corruptione suboriri
 morbi possint, id non infirmiter, sed ea for-
 ma, lego: totum enim non corrumpitur, ni-
 si prius semine corruptionem conceperit, ita
 hoc patet. Semine tamen per se et aliud
 morborum generare, corrumpit cor-
 pus, sicuti aqua fontis et salis et nitro, se-
 cundum artem distillata, ferrum frangit.
 Cum itaque istud semine tollitur, corruptio
 etiam tollitur, ex omni causa: Ex sterco-
 re nascuntur vermes ut non quod sterco-
 ris in vermes se convertat, sed semine in stercore
 fit, ex quo vermes generantur per dulca-
 m' id est effione et caliditate, ita vermis
 differt a stercore egro, si vermis esset ster-
 cis, nisi plane ab eo differret, verum cum
 nulla similitudo in eo est, necesse est, ut
 aliam habeat generationem ex qua nascitur
 vna habet semine, quod est nimirum pasat
 vinum, non s' semine ex quo lignum crescit
 Semine ex quo lignum crescit, videtur et fa-
 si potest, semine vero ex quo vinum fit videtur
 non potest, utraq; tamen inseparabilia
 sunt, quomodo corpus et anima. Ex-
 inde clarior est, quid in semine fo-
 rum negotium sit positum, in vermis det
 operationem, mediano, ut semine cognoscatur.

pendiscat, quo possit contra semē modicā
parare. Scius itaq; ut supra dictum est
debent, duo genera seminis esse, ut semē
iliastrum, et semē cagastri, hoc est aut
ab origine seminis productū est, ut poma,
pyra, nūdē, tunc iliastrum dicitur, aut
vō corruptior, quod cagastri appetit
tunc. Iliastrū enim morbi sunt, hydropis,
tetericia, Podagra, &c. Morbi autem ca-
gastri sunt, Pestis, febris, & dēmosis.
Alio error modicā est in dextrabili
(quod labyrinthum uocamus) in quo sic ab-
erratum est, ut non pauci uita amiserint.
Si esset error sine periculo, tolerabilior
esset. Minus uero, quā tot secula labyrinthi
fuerit illud perduxerunt, ut interii selectio
inueniam ea, quae breuitatis causa diri-
non possunt, ut impo, quod omnes ordina-
tionē, et repositae (ut uulgō dicitur) Mode-
cimanū, quae non ordinantur contra semē
morbi, aduersione et inuicibiles sunt. Post-
mo notabitur qui fiat ut morbi indubio an-
ydeantur, quod si multo planius intelligatur,
Philosophiam scrutamini, quae uobis docet
intelligere et cognoscere, qualiter lignū,
gramen, et id genus alia crescant, nonne
et semine? maxime. Quia igitur omnia et
semine nascuntur, et morbo uo quoque et se-
mine generantur, probari potest, unū ab al-
tero in generatione nihil differre. Quum it-
falsos nos habeat, quid inanem operam impendit
ditio in

dicitur in morbis describendis, omnia natura
 tri philosophice expectos et ignari. Quomo-
 do potest utrimque medius inire perco, ubi Philoso-
 phus desinat, si vero sit inchoandus, ubi desi-
 nit philosophus, dicitur autem in eum in-
 naturae maiori. At nos sit in mundo minori
 doctrina rectam dirigatibus situr Philosophus
 in Myxocosmo, tunc potestis quemlibet mor-
 bum cognoscere. Quomodo modum colonus ar-
 boros, diciturq; morbos, quibus mederi stu-
 det, rursus cognitos habet, ita et Philosophus.
 ut ut colonus arborem sterni succidit, in quo
 semina sunt, istud semina esse desinit, et quo
 minus in semine est, tanto magis a semi-
 ne distat, et ut elementa inter se dividun-
 tur, ita etiam in corpore se dividunt. Nam
 et alia mater, quae aqua est, ad qua Philoso-
 phia fontem potest, et alia mater est ter-
 ra, ad qua Philosophia exsistentiam pertinet
 de sic dicitur alyb elementis, et ita eadun-
 camus in maiori et minori mundo cognoscere
 debet, tunc labyrum situr situr non gabe-
 bit, et geminum totum medicinae fundamen-
 tum in lucem adducetur. Quare o Medi-
 ci non diligentius perpendite, ne dicitur hoc
 vo Galenus praecipit, et dicitur anima col-
 lectum esse, et od usum fatemini, qd deceat
 uos esse, olem ita dicit, minus longe dicitur
 est, non amplius in ponere somnibus lincit
 est, sed in vigilantiis oculis abscondit
 vult, et non sequamini vos, sed melioris po-
 tui om

potius amplectamini, quã nobis ob oculos por-
tatis. Nec vox scripta Evangelium est, ut co-
tra salutem animae sint custodienda, cum
natura optime operata est suo tempore,
sed contra naturam illud pervertitur. Quae
tametsi sidera foelicia possunt in ignavis
stulto homine aliquid boni continere; si per-
vertitur est, etiam cum naturae innoxia.
Quare primum quaerite regnum dei et plu-
ra sunt omnibus facietis, ne desperetis
de vobis summi enim regnum in benigni-
tate. Nam si omni et propinqua dilectio-
nis, coetera quibus affe indigent affa-
tury largietur. Sed hoc perperam et
dilectionis obliuisci, etiam ea quae possidemus
auferentur. Enimvero in formendo de illu-
dino ultimo ad medicos multos dicit: ut
malodicti in gurgem ignis, quando me-
agrotum consolati estis cum vestra Medicina
vobis illud quod non erat, subripistis et non
subuenistis, deseruistis deum, et inque ab-
volidistis, neque discere potuistis, quae sum-
tis testamur vestram in terra et non in
caelis, et mea opera in natura non perscri-
pti estis, ut medicum doceret, sed est ut ante
egisset, ostentaret suavitatem. Quare oculo-
tos aperite, ut cum hoc enim videatis, et
illuminati respiciatis.

haec omnia, ut indistincta capita, quae Medi-
cinae libros, quomodo quaeri debeat, ubi
inueniri ac disci queat, indicant: non po-
tius non

tui non conscribere, et ad utilitatem quorundam, uere medicinae amanti, in lucem mittere, eam praesertim ob causam, quod uideo tam multos sane proximitatem subire de Medicina docenda, scribendi et de qualitate rursus tractandi, quamvis id quidem infelix et magno cum periculo ac damno multos faciant. Nam perdidit immortalis, quae est ista amentia, quae in summa potest malitia, uti xvi, ubi de periculo ac uita hominis agitur, inconsulto ac imprudenter sese immiscere, eamque alios etiam docere: quid furor? aut quae infamia in eos, ut ista tractare uideat, quorum tractatio nisi cogitantur et cum consilio suscipiatur, multo damnosa ac ualde perniciosa futura sit: quae denique caecitas in summa ac periculo summa stultitia laborare uideat, dum tamen id absque omni fundamento, ueritateque adminiculo agit. Sane utinam isti, dum rectam medicinam fonte ignorat dum in tenebris oberrant, nec resti quicquam de medicina inquam didicerint, tamen utramque opinionem, ac fantasias nescio quae commiscuntur, quibus medicinam fundant, in quibus etiam rursus ista ac praeterea ponunt. Extremum hoc quidem est, fundamenta ac principia istorum medicinae infirmam esse, quomodo igitur medicum effici-
 mus eos

ans certus dicit. Non certe remodum est, nec
artus adeo, sic curam aliquam suscipere, et
sic in medicina, nobilissima scientia ueluti
xi, merito dicitur, merito magis ac fabulit,
nullo antea fundamento posito, nullaque
ueritate quaesita. Imo, quia medicina ac
tyo et mysticibus fundamentis nititur
quam uisum, ut diximus magis, aequum
potius uidebatur, a necesse etiam, ut
medicina dediti istud fundamentum qua-
erent, recto medicina inirent ac
mystic inirent uam adirentur. habent
ipsum, ut sic loquar fontem medicae
artus in libris a Deo optimo maximo
scriptis ac editis, quorum scriptura pu-
quam certe nobis fallat, et in istis impta
medicina, nequaquam inuenta dicit; Cur i-
gitur hac certa scientia neglecta, et in-
to fonte contempto, ultra tenebras ac
manibus, ultra dexteras nos intramus
aut cur quae tam impudenter esse uoli-
mus, ut recto libro contempto ac laco-
rato, qui uel paruo labore addisci pote-
rat, in alios libros omnibus magis re-
fectos, magno cum labore inuenimus?
Sed sic fueri solet xpo magis in mundo,
ut homines in ista xpo in istis magis a-
cuplectantur, dextera optimis xpo ferat,
inutilia magis quam uero utilia amant
facit 191

95

foelice igitur iste homo merito pretendens
vixit, qui neglectis hominum firmioribus fanta-
siis, speculativibus ac pro ratione inveniendis,
et de cogitativis fabulis, iuritate contentus
est, et per viam a deo praescriptam ad sti-
tutiam pervexit. Satis clare omnia a Deo
proposita sunt, aliorum in compilandis volu-
minibus operum, minime indigentibus, modo
librum, quomodo naturae lumine scriptum
habemus, recte contempserunt, et pariter
eum abiecto textu glossam addamur, ut su-
pra ostendimus. Satis ad eruditionem
perfectam vixit, satis tuis in praesentia, ac
vni rinatione viximus. Tutum est enim,
Deo fidere, et Deo qui fidit, gaud facile in
Labyrinthum incidit, nec aegrotantes suos
necabit propter. Et haec de Labyrintho
medicorum errantium, ac recto Medecinae usque
vixitque exploratione, pariter scribere ne-
cessarium mihi visum est, ut sit in erro-
res sanctos medici rursus revertant, et non
ingressi, diligenter, ne incidant, praecaveant.
Quae candidus lector aequo animo accipiet
spero: Erronibus autem modis, minime
mirabitur, si in posterum forte audierit,
alia ad medecinam via opus est, quam La-
byntho communi, et foderitores iuxta Me-
decinam futurus, qui contemptis notis
nugis, ac caliginoso Labyrinthi errore, lu-
men naturae, ducem sequitur. Finis.

[The text on this page is extremely faint and illegible due to fading and bleed-through from the reverse side. It appears to be a dense block of handwritten text, possibly in a historical or scientific context.]

